

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง หมู่ 12 ตำบลจันทึก
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา**

นายไชยพันธุ์ สถาปนรัตน์กุล

**สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา2544**

บทคัดย่อ

นายไชยพันธุ์ สถาปนรัตน์กุล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ; กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านตำพญากลาง

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตำพญากลาง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านตำพญากลาง หมู่ 12 ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมากรณีการศึกษาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุนที่เกี่ยวข้อง กับสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างศักยภาพให้กับกองทุนหมู่บ้านให้หมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจระดับรากหญ้า โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของประชากรในท้องถิ่นจำนวนของประชากรและ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่หมู่บ้านตำพญากลางนั้นมีสภาพทางท้องถิ่นที่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยง สัตว์ราษฎรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมีอายุในระหว่าง 18 – 50 ปี ความเป็น อยู่ของราษฎรอยู่ในลักษณะเป็นครอบครัวเหมือนที่เหมือนน้องสามารถพึ่งพากันอาศัยและเกื้อกูล กัน

ผลของการประเมินพบว่า การก่อตั้งและการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นไป อย่างราบรื่นมีการประชุมราษฎรจำนวน 80 ครอบครัว มีการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 15 คน สมาชิกกองทุนมีจำนวน 63 คน มีผู้กู้จำนวน 46 คน จำนวนที่อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 850,000 บาท ปัจจุบันคงเหลือเงินจำนวน 150,000 บาท โดยมีระดับเงินกู้ตั้งแต่ 5,000 บาท ถึง 20,000 บาท ผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ของแต่ละรายและมีแนวโน้มที่ จะประสบความสำเร็จ

สาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมืออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร. เรณู จำเลิศ)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร. อัครธรย์ สุขธำรง)

.....
()

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาการจัดการและการ
ประเมินโครงการ

.....

(รองศาสตราจารย์ ทธงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์ ดร. เรณู จำเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ ดร. อัครชัย สุขธำรง อาจารย์นิเทศก์ตำบลจันทิก
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายจารุเสษฐ์ พิมพ์บุตร พัฒนาการประจำตำบลจันทิก
ที่ให้คำแนะนำด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
- ผู้ใหญ่บ้าน นายยอด แสนทิ ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน และขอ
ขอบคุณชาวบ้านลำพญากลางทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นายไชยพันธุ์ สถาปนรัตน์กุล

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตาม
แบบชีพพีโมเดล ของสตีฟ เฟิลบีน 12

สารบัญตาราง

แผนตารางที่	หน้า
1. แสดงแนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ	11
2. แสดงโครงการที่เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ	30
3. แสดงจำนวนพื้นที่ทางการเกษตร.....	35
4. แสดงแหล่งน้ำของหมู่บ้าน	36
5. แสดงประเพณีหมู่บ้าน	36
6. แสดงรายละเอียดการศึกษา	37
7. แสดงสาธารณูปโภค	37
8. แสดงตารางรายชื่อคณะกรรมการกองทุน	38
9. แสดงเงินออมและเงินทุนของสมาชิก	39
10. รายชื่อผู้ขอกู้	40
11. การจัดสรรผลประโยชน์	41
12. แสดงการทำธุรกิจของผู้กู้เงิน	46
13. แสดงจำนวนเงินที่ชาวบ้านกู้ไป	46
14. แสดงความเข้มแข็งของชุมชน	49

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญแผนภาพ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	5
2. หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
3. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	7
4. หลักการประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินโครงการแบบชีพม์โมเดล.....	11
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	16
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	16
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	18
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	19
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	25
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	26
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28

สารบัญ

หน้า

บทที่ 4 ผลการประเมินติดตามประเมินโครงการ.....	29
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	29
2. ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ.....	29
3. บริบทระดับท้องถิ่น.....	33
4. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	36
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	47
1. สรุปผลการประเมินโครงการ.....	47
2. วิธีดำเนินการ.....	47
3. ผลการดำเนินงาน.....	48
4. ข้อเสนอแนะ.....	49

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ค

ภาคผนวก ง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้ประชาชนในประเทศประสบปัญหาความยากจน ขาดแหล่งเงินทุน ขาดโอกาสทางการศึกษาหาความรู้และข่าวสารต่างๆซึ่งปัญหาหลัก เนื่องมาจากการขาดแหล่งเงินทุนหรือแหล่งเงินทุน ดังนั้นรัฐบาล โดยการนำของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้มองเห็นปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญ และเร่งด่วนจึงมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นเพื่อเปิดโอกาสเหล่านี้ให้ โดยการจัดสรรเงินในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาททั่วประเทศเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินต่างๆ นอกจากนี้จะช่วยในการการสร้างรายได้แล้ว ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน เป็นการฟื้นฟูพื้นฐานการบริหารงานในด้านต่างๆ สร้างความสามัคคีสร้างความเข้มแข็งภายในหมู่บ้าน เงินกองทุน 1 ล้านบาทนี้จะจัดสรรให้กับหมู่บ้านที่ได้เตรียมความพร้อมของหมู่บ้านในส่วนที่รัฐบาลกำหนดไว้แล้ว เช่น จำนวนสมาชิก การฝากเงิน ออมทรัพย์เป็นประจำ การจัดตั้งคณะกรรมการ เป็นต้น จึงจะได้รับการจัดสรรเงินกองทุนดังกล่าว

ซึ่งความคืบหน้าในการบริหาร ความเคลื่อนไหวต่างๆที่เกิดขึ้นในกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการจัดสรรเงินกองทุนดังกล่าวเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร ความเคลื่อนไหวต่างๆ เหล่านี้จำเป็นต้องการประเมินโครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำหมู่บ้านนั้นๆ เป็นผู้ประเมินซึ่งเป็นงานหลักที่บัณฑิตต้องรับผิดชอบนอกจากหน้าที่ดังกล่าวแล้วบัณฑิตอาจจะช่วยเหลืองานกองทุนในส่วนอื่นๆตามความจำเป็นเพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จรวมทั้งจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องในแต่ละท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

หมู่บ้านลำพูนกลางเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีอาชีพทำไร่ทำสวนมาตั้งแต่ยุคแรกที่มีการตั้งถิ่นฐานจนถึงปัจจุบันก็ยังมีทำไร่ ทำสวนกันอยู่ และมีผู้ที่หันไปยึดอาชีพการเลี้ยงโคนมกันมากขึ้นเพราะมีรายได้ดี มันคงมีศูนย์รับน้ำนมดิบก็เพิ่มมากขึ้นความต้องการเงินกู้เพื่อนำมาปรับปรุงกิจการก็มีเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งสมาชิกที่กำลังเริ่มต้นเลี้ยงโคนมจะได้นำเงินกู้ก้อนนี้มาพัฒนาอาชีพให้เกิดรายได้ ตามนโยบายหลักของรัฐบาล ที่ต้องการให้ประชาชนมีรายได้ในการประกอบอาชีพที่มันคงสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านและส่งผลไปถึงระดับประเทศด้วย

2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่กำหนดไว้มีมาน้อยเพียงใด

2.1.1 มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ มีการบรรเทาเหตุฉุกเฉินตามความจำเป็นและสำหรับการนำไปสู่กองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

2.1.2 มีการส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของหมู่บ้าน

2.1.3 มีการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของหมู่บ้าน มีการสร้างศักยภาพของหมู่บ้าน และมีการส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 มีการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน

2.1.5 มีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีและปัจจัยด้านลบที่ต้องแก้ไขในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง

2.3 เพื่อให้เกิดความสามัคคี เกิดการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพกันภายในหมู่บ้าน ภายในตำบลหรือสามารถรวมกันเป็นกลุ่มอาชีพที่ใหญ่ขึ้นต่อไป

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านลำพญากลางและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางได้แก่กรอบแนวคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ซึ่งทฤษฎีนี้สอดคล้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ มีการประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) ซึ่งระบบต่าง ๆ ทั้ง 4 ระบบนี้สำคัญต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมี

การประเมินเพื่อทราบความพร้อมของระบบเหล่านี้เพื่อให้การดำเนินงานกองทุนเป็นไปอย่างสมบูรณ์

4. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้เป็นฐานข้อมูล (บริบท) เพื่อประเมินระบบต่าง ๆ ของหมู่บ้านตามแนวคิดของ สดฟิเฟิล บี ม (ซิฟโมเดล) ซึ่งจะใช้แบบเก็บข้อมูลพื้นฐานชุมชน แบบศึกษาบริบทชุมชน (บร.) ที่ให้อยู่ในแผนการศึกษาเป็นหลักในการเก็บข้อมูล แบบสำรวจความเข้มแข็งของหมู่บ้านและประเมินความพร้อมของหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น ในการประเมินกองทุนโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสภาพการดำเนินงานและเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางให้เข้าใจ
2. ใช้ซิฟโมเดลทำการประเมินและวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านลำพญากลางและกำหนดตัวบ่งชี้ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูลในหมู่บ้าน
3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบ บร. และเก็บเพิ่มเติมขึ้นบางส่วนเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ใช้ในการประเมิน
4. ประมวล สังเคราะห์และวิเคราะห์ประเด็นที่จะต้องนำไปเขียนรายงานในส่วนอื่น ๆ ต่อไป

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมิน ผลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านลำพญากลางครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนสามารถดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้ตามวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. สมาชิกในหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
3. สมาชิกในหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านพร้อมทั้งมีแนวทางแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม
4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและการประเมินโครงการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน
5. คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านและสามารถจะนำไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านอย่างเป็นระบบได้
6. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสามารถนำเงินกองทุนไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นนั้นทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้มีการกำหนดระเบียบการต่างๆ ทั้งที่กำหนดให้เป็นระเบียบระดับประเทศและกำหนดให้คณะกรรมการระดับหมู่บ้านกำหนดขึ้นเองเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งได้รวบรวมระเบียบ และแบบฟอร์มต่างๆที่สำคัญไว้ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544
 - 2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านลำพูนกลาง พ.ศ. 2544
 3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลำพูนกลาง
 - 3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านลำพูนกลาง
 4. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
 5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - 1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (คผนวก ก)

ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) ระบุว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

ตามที่ หนังสือพิมพ์ ชีวิตชุมชน ฉบับที่ 11 มีนาคม - มิถุนายน 2544. กล่าวว่า นโยบาย กองทุนหมู่บ้านคือ "เครื่องมือ" และ กระบวนการในการกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคม ร่วมกันของชุมชนในระดับหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ชุมชนและสมาชิกได้มาเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง(ลดรายจ่ายสร้างรายได้) โดยใช้ "เงิน" เป็น "เครื่องมือ" ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนา และต่อขอคืนให้กับชุมชนที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งให้ขยายผลไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอกว่า กลไกชุมชนระดับหมู่บ้านเป็นกุญแจของความสำเร็จ หากเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การใช้ปัญญานำหน้าการเงินการติดตามประเมินผลที่ดี การวางแผนหมุนเวียนให้เกิดความยั่งยืนท่ามกลางการปฏิบัติก็มีการสรุปทเรียนกันเป็นระยะในลักษณะทำไปเรียนรู้ไป ในอนาคตเราจะเห็นคุณภาพใหม่ของการพัฒนาชุมชน สังคม ตลอดจน สิ่งต่างๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงที่ไม่ถล่อนลอย และมีความยั่งยืนเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

1.2 หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ก)

คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ (2544) ระบุหลักการไว้ว่าเป็นการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านซึ่งเป็นไปตามแนวทางการปฏิรูประชาการแผ่นดินโดยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนทางสังคมของชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ ฯลฯ และกองทุนที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้น มีการบริหารในส่วนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน แล้วจะต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

ความคิดและหลักการต่างๆ ที่ออกมาเป็นนโยบายของรัฐบาล มาจากประชาชนที่ระดมความคิดผ่านเวทีต่าง ๆ หรือสะท้อนความคิดออกมาผ่านสื่อต่าง ๆ แล้วรัฐบาลก็จับความคิดเหล่านั้นมากำหนดเป็นนโยบาย ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ

1. การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา
2. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. การบริหารการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน
4. การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ข)

ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 6) ได้กำหนด

วัตถุประสงค์ไว้เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนให้มีกองทุนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย พร้อมทั้งบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศในอนาคต

2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (ภาคผนวก ก)

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้

2.1.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

- 1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย
 - 1.1 นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน
 - 1.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็น รองประธานคนที่ 1
 - 1.3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็น รองประธานคนที่ 2
 - 1.4 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น รองประธานคนที่ 3
 - 1.5 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็น กรรมการ
 - 1.6 เลขานุการนายกรัฐมนตรี เป็น กรรมการและเลขานุการ

2. คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปีและจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย รวมทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถและได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

3. ในการประชุมของคณะกรรมการต้องมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

4. คณะกรรมการอำนาจและหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดกรอบระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.2 หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 13) และ (ข้อ 14) สรุปได้ว่า

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานนี้มีอำนาจหน้าที่ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการที่ปฏิบัติงานบูรณาการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมให้การสนับสนุนเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานต่อคณะกรรมการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

หมวด 1 ข้อความทั่วไป กล่าวถึงการบังคับใช้ระเบียบและความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในระเบียบเพื่อให้เข้าใจในความหมายที่ตรงกัน

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึง ปรัชญา หลักการ วัตถุประสงค์ แหล่งเงินกองทุน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด กล่าวถึงบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำนาจหน้าที่และการดำรงตำแหน่งตามวาระที่กำหนด

หมวด 6 กองทุนและสมาชิก กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน คุณสมบัติและหน้าที่ของสมาชิก

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงขั้นตอนการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและการชำระคืนเงินกู้

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ กล่าวถึงวิธีการทำระบบบัญชีและการรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

หมวด 9 บทเฉพาะกาล กล่าวถึงการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และหน้าที่การขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุน การเปิดบัญชีเงินฝากกองทุน ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.ระเบียบกองทุนหมู่บ้านลำพูนกลางพ.ศ. 2544

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านลำพูนกลาง พ.ศ. 2544 จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดคือ วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ละรายหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท และการกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

2. ประเด็นอื่น ๆ ตามคณะกรรมการกองทุนบ้านลำพูนกลางกำหนดดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
- 2) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 3) คุณสมบัติของสมาชิก
- 4) สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิก
- 5) แหล่งที่มาของกองทุน
- 6) การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้เงินกู้
- 7) อัตราดอกเบี้ย
- 8) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 9) การจัดทำระบบบัญชี
- 10) การจัดทำระบบตรวจสอบ

3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุน มีดังนี้

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านลำพูนกลาง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านและชุมชนเมือง เป็นแบบบันทึกการสังเกตการณ์จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้บันทึกผลในแบบฟอร์มนี้ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

1) ชื่อหมู่บ้าน

2) ระบุว่ากระบวนการในการเลือกตั้งถูกต้องตามข้อ 41 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) หรือไม่

3) ระบุว่าคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการคัดเลือกมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) มากน้อยเพียงใด

4) ชื่อผู้ติดตาม/สังเกตการณ์

5) ลงวันที่ในการสังเกตการณ์

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านลำพูนกลาง (กทบ.2) (ภาคผนวก จ)

เมื่อกองทุนบ้านลำพูนกลาง หมู่ที่ 12 ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ได้ซึ่งมีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดที่สำคัญของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากร
2. จำนวนครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2. วิธีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
4. คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วน
5. จำนวนคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการบริหารกองทุน
6. มีรายชื่อคณะกรรมการกองทุน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. มีระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. มีระเบียบข้อบังคับ ตามที่กำหนด
3. มีวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนค้ำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่ม ที่มีในหมู่บ้าน
2. จำนวนสมาชิก
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุน
4. มีการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือเครือข่ายอื่น

นอกหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 มีแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กิจกรรมที่จะให้สมาชิกกู้ยืม
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ
10. ประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน
11. ลงชื่อผู้รับรองผลการประเมิน โดย
 - ประธานกองทุน ฯ
 - รองประธาน ฯ
 - เลขานุการ
 - กรรมการ 2 ท่าน

4. หลักประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

การประเมินโครงการเพื่อการตัดสินใจเป็นรูปแบบการประเมินของกลุ่มนักประเมินที่มีความเชื่อในการประเมินที่เป็นระบบที่มีขั้นตอนการประเมินที่ครบวงจร ซึ่งให้สารสนเทศในการตัดสินใจที่เหมาะสมตามแนวคิดของนักประเมินซึ่งได้แก่ ครอนบาค (Cronbach,1963) อัลคิน

(Alkin,1969) โปรวัต(Provus,1971) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,1971) โดยมีแนวคิดดังนี้
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540)

ตารางที่ 1 แนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ

นักทฤษฎี	แนวความคิด
ครอนบาค	การประเมินเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมทางการศึกษาและการประเมินนั้นไม่ควรจะทำโดยการใช้แต่เพียงแบบทดสอบอย่างเดียว แต่ควรใช้แนวทางการประเมินอีกซึ่งได้แก่ การศึกษากระบวนการ การวัดศักยภาพของผู้เรียน การวัดทัศนคติ การติดตามผล
อัลคิน	การประเมินเป็นกระบวนการของการคัดเลือกเก็บข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อการเลือกแนวทางในการทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ
โปรวัต	การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการค้นหาช่องว่างระหว่างภาวะที่เป็นจริงกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ภาวะดังกล่าวเป็นตัวชี้หรือระบุข้อบกพร่องของโครงการแนวคิดนี้ถือว่าการประเมินจะต้องดำเนินไปควบคู่กับโครงการ
สตัฟเฟิลบีม	การประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ โดยการแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต

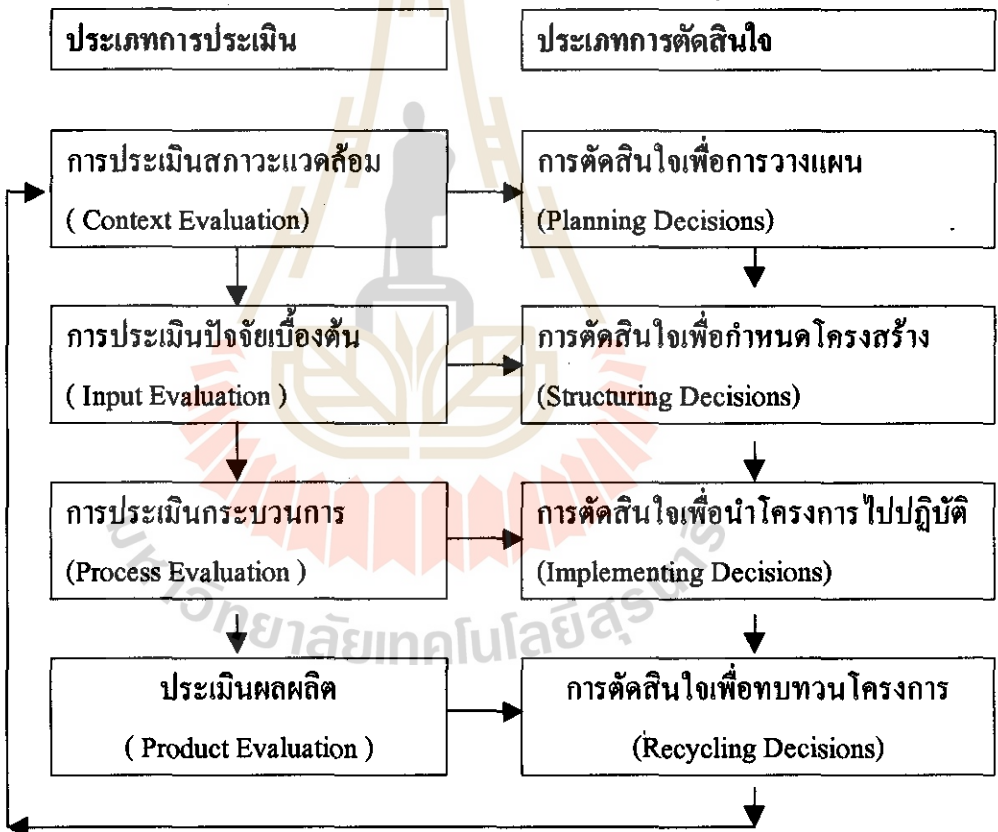
ที่มาจากหนังสือชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา

(ตามแนวความคิดของครอนบาค) , อัลคิน,โปรวัต นั้นเป็นแนวความคิดที่ไม่ได้แยกประเด็นในการประเมินออกอย่างชัดเจน จะเห็นได้จากแนวความคิดของครอนบาคที่เน้นศึกษากระบวนการ ซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอย่างเดียวยังมีสิ่งแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ และผลที่เกิดขึ้นที่ต้องศึกษาควบคู่ไปด้วย แนวความคิดของอัลคิน นั้นก็เน้นที่กระบวนการคัดเลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เท่านั้น ซึ่งอาจมีข้อมูลบางส่วนไม่ได้ได้รับความสนใจ จึงอาจยังไม่ครอบคลุมปัญหาที่จะต้องประเมินทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดของโปรวัตนั้น ต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อหาข้อบกพร่องระหว่างภาวะความเป็นจริงกับมาตรฐานซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินี้เป็นโครงการใหม่ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น และ

เป็นโครงการที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นในการกำหนดมาตรฐานที่ต้องใช้ร่วมกันได้ครอบคลุมนั้นจึงทำได้ยาก แนวความคิดนี้จึงใช้ไม่ได้

ในการเลือกรูปแบบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นได้เลือกรูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม หรือชีพท์โมเดล เพราะแบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่จะประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ จากการรับข่าวสารแบบสะสมที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540) ซึ่งดูได้จากการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ใช้ชีพท์โมเดลในการประเมินเพื่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนการแสดงความสัมพันธ์ ของการประเมินโครงการและการตัดสินใจของทฤษฎีแบบชีพโมเดล

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของ

การประเมินตามชีพท์โมเดลของสตีฟเฟิลบีม

(เขาวดี ราชชัยกุล วิทยุชัยศรี,2542)

5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากรายงานพิเศษ (กองบรรณาธิการหนังสืองานวันนี้.2544) (138/684) สรุปสาระสำคัญของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจะคัดเลือกบัณฑิตว่างงานในท้องถิ่น จำนวน 74,881 คน เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” และส่งเข้าปฏิบัติงานในทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ

2. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดทำหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ (สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน) และทบวงมหาวิทยาลัย และภายหลังจากจัดประชุมนิเทศ และฝึกอบรมบัณฑิตผู้ได้รับการคัดเลือกแล้ว จะจัดส่งเข้าช่วยในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์มาสอนเสริมเดือนละ 2 วัน และมีอาจารย์มานิเทศติดตามงานเดือนละ 4 ครั้ง รวม 4 วัน

3. การคัดเลือกบัณฑิต จำนวน 74,881 คน จะให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นผู้คัดเลือกจากบัณฑิตที่ด้อยโอกาสและยากจนในท้องถิ่น ให้ได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน ซึ่งจะต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายการศึกษาให้บัณฑิตในแต่ละเดือน

4. บัณฑิตผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการปฏิบัติงานทุกราย 15 วัน รายเดือน และรายไตรมาส โดยมีคณาจารย์ผู้สอนและคณาจารย์นิเทศคอยช่วยเหลือบัณฑิตในพื้นที่ปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ รวมทั้งมีการประชุมสัมมนาทุก 3 เดือน ทั้งนี้ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการนี้ ทั้งในระดับส่วนกลาง โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน และคณะกรรมการระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นที่รัฐบาลได้จัดให้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งเป็นโครงการที่เกิดขึ้นมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน(ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการกันเอง) ว่ามีสิ่งใดที่ควรได้รับการแก้ไข โดยรัฐบาลจะได้รับข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจากบัณฑิตที่ทำหน้าที่ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อจะได้ป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมาภายหลัง ดังนั้นจึงต้องมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการ

บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน โดยการให้บัณฑิตที่จบการศึกษาและว่างงานมาทำหน้าที่ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ยั่งยืน ในการที่จะทำให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยั่งยืนได้นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับบัณฑิตเพียงอย่างเดียวหรือขึ้นอยู่กับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น แต่ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐบาล หรือสภาวะเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามโครงการนี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ ทั้งกับรัฐบาล และกับประชาชนทั่วประเทศ คือทำให้รัฐบาลทราบความเป็นจริงที่ไม่เคยทราบมาก่อน จึงทำให้รัฐบาลมีแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างถูกต้อง และตรงจุดมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการการเรียนรู้ของบัณฑิตที่ต้องเข้าถึงท้องถิ่น บัณฑิตเองก็จะได้ยกระดับการศึกษาของตน แต่ระยะเวลาของโครงการสั้นมากและอาจจะทำให้การประเมินโครงการของบัณฑิตยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร อีกทั้งเป็นโครงการที่ใหม่ ดังนั้น หากต้องการที่จะเห็นผลสัมฤทธิ์ของโครงการ รัฐบาลก็น่าจะมีโครงการนี้อย่างต่อเนื่องไปอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้นและบทบาทระหว่างบัณฑิตในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชนจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
2. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน
3. ชุดวิชาสารนิพนธ์
4. หนังสือรวมบทความการประเมิน โครงการ
5. หนังสือการประเมิน โครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การดำเนินการวิจัยและประเมินโครงการแบบมีส่วนร่วมของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและจัดการกองกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง ซึ่งได้ใช้รูปแบบแนวคิดแบบ "ซิฟท์โมเดล" เป็นแนวคิดหลักในการประเมิน โดยพิจารณาจากแผนภูมิระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง ซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย สองหน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

โดยมีตัวแปรที่ต้องประเมินดังต่อไปนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อมหรือบริบทชุมชน (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านลำพญากลาง เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เศรษฐกิจและความเป็นผู้ของสมาชิกในหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งได้ดำเนินการเก็บข้อมูลไปแล้วดังนี้

1.1 เก็บข้อมูลตามแบบเก็บบริบทชุมชนที่กำหนด

1.2 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน เพื่อค้นหาสิ่งที่ภูมิใจ ปัจจุบันที่ภูมิใจ ความฝัน ความต้องการในอนาคต โดยกระบวนการ AIC สรุปลักษณ์ภาพ จุดเด่น จุดด้อย

1.3 เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในแบบเก็บข้อมูลที่กำหนดโดยการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร 80 ครัวเรือนในหมู่บ้าน ซึ่งจะต้องเก็บข้อมูลนี้ 2 ครั้งเพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ระหว่างก่อนเริ่มโครงการและหลังจากที่ดำเนินการแล้ว

1.4 แบบสอบถามและสังเกตการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสภาพแวดล้อมทั่วไปของหมู่บ้าน

2. การประเมินเพื่อตัวป้อนเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร หรือทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้วว่าจะช่วยให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่โดยพิจารณาจากแผนภูมิ ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง โดยมีปัจจัยเบื้องต้นที่ต้องประเมินทั้งสองระบบ ดังนี้

2.1 สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนบ้านลำพญากลางมีปัจจัยดังนี้

- นโยบายของรัฐบาล
- เงินหนึ่งล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน

- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- สมาชิกผู้ขอกู้
- บทบาทของบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

2.2 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละคน

- เงินที่กู้มา
- เงินทุนของตนเอง และเงินอื่นๆ
- โครงการที่เขียนขึ้นเป็นแบบแผน
- สถานที่ วัสดุคิบ เทคนิควิธีการดำเนินงาน
- แผนรับรองผลผลิต

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ส่วนนี้เป็นการประเมินเพื่อ

3.1 หาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้นๆ

3.2 หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะสั่งการเพื่อการพัฒนางานต่างๆ

3.3 บันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน

3.4 สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านถ้าพญากลางมีกระบวนการประเมินดังนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี

3.5 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละคน มีกระบวนการที่ต้องประเมินดังนี้

- การทำกิจการที่ถูกต้องวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัสดุคิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การประเมินผลผลิต

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

4.1 สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางผลผลิตที่เกิดขึ้นที่ต้องประเมิน ดังนี้

- จำนวนผู้ให้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- ชื่อเสียงของหมู่บ้าน

4.2 สำหรับผู้กู้ คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละคน มีผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นที่ต้องประเมิน ดังนี้

- รายได้ที่เป็นตัวเงิน
- ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ
- ชื่อเสียงที่เกิดขึ้น
- การได้รับความพอใจ

จากขั้นตอนการประเมินของชีพท์โมเดลดังกล่าวก็จะได้ข้อมูลที่เป็นสารสนเทศเพื่อมาใช้ในการวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางโดยกลไกการทำงานของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีบัญญัติเป็นผู้ทำการประเมินโครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะการจัดแบ่งประชากรของการวิจัยจัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545)ชุดวิชาวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวไว้ ดังนี้

2.1 ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถเจนนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้านลำพญากลาง จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง

2.2 ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถเจนนับจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด เช่น สมาชิกในหมู่บ้านที่มีจิตสำนึกที่ดีต่อกองทุน สมาชิกที่มีความซื่อสัตย์ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วย เช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยสุ่มจากจำนวนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น แยกตามคัม อารีฟ อายุ เพศ

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการวิจัยผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้านร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้เงินกองทุนและประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545)

ประชากร(Population) ที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่อยู่ในหมู่ที่ 12 บ้านลำพญากลาง ต.จันทัก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการกองทุน ผู้นำหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ และประชาชนในหมู่บ้านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกกองทุน ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลก็ด้วยการสุ่มตัวอย่างคณะกรรมการเพื่อเพิ่มความสัมฤทธิ์ผลการนิเทศงานนักศึกษา.(2545) ได้กำหนดไว้ว่าถ้ามีจำนวนครัวเรือนมากกว่า 100-140 ครัวเรือน ให้ใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร คือ 50-70 คน โดยหมู่บ้านลำพญากลางแห่งนี้มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 80 ครัวเรือน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ เก็บทั้งหมด 40 คน โดยใช้หลักการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีของ สุภาพร ทินประภา. (2540) ที่กล่าวไว้ว่าวิธีการสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มจะได้ตัวแทนที่ดี ดังนั้นในกรณีหมู่บ้านลำพญากลาง การเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

รายการตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง มีดังนี้

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) คำว่า บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชาชน

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)
 3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
 4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 5. ความเป็นอยู่ และโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน
 6. ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นชนบท
 7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ
- ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ และความ

เป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1. ประวัดความเป็นมาของหมู่บ้าน
 2. เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
 3. วัฒนธรรมประเพณี
 4. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
- 2.1 นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการกองทุน
 - 2.4 การประชาสัมพันธ์
 - 2.5 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.6 การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน
 - 2.7 คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้
- 3.1 การจัดทำระเบียบกองทุน
 - 3.2 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
 - 3.3 ระบบบัญชีกองทุน
 - 3.4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
 - คุณสมบัติของสมาชิก
 - การรับสมัคร
 - การฟื้นฟูสภาพสมาชิก
 - ประเภทสมาชิก

- การทำทะเบียนสมาชิก
- 3.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน
 - ขั้นตอนการขอกู้
 - การเสนอโครงการขอกู้
 - การคัดเลือกผู้กู้
 - การโอนเงินให้ผู้กู้
- 3.6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้
 - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - การช่วยเหลือตลาด
- 3.7 การตรวจสอบการใช้เงินกู้
- 3.8 การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- 3.9 การจัดสรรผลประโยชน์
- 3.10 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้
- 4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - จำนวนผู้กู้
 - ยอดเงินให้กู้
 - จำนวนสมาชิกกองทุน
 - จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด
 - ยอดเงินที่มีการชำระคืน
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
 - จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - การขยายกิจการของผู้กู้
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน
 - การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้
 - การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
 - ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพที่ดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเป็นอยู่ และโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน
6. ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้านในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมู่บ้าน
3. วัฒนธรรมประเพณี
4. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม

ค. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
2. ทรัพย์สินของผู้ดูแลและเครือญาติ
3. หนี้สินของครอบครัว
4. อาชีพหลักของผู้ดูแล
5. รายได้ของครอบครัว
6. ประสบการณ์ในการดำเนินงาน
7. สมาชิกในครอบครัว
8. สภาพการอยู่อาศัย

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
 3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
 4. สถานที่ วัตถุประสงค์ และ วัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ
 5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
 6. จำนวนแรงงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 1. การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
 2. การขาดขาดที่ตี
 3. การหาวัตถุประสงค์ที่ดี
 4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
 5. การใช้จ่ายเงินกู้
 6. การหาความรู้เพิ่มเติม
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - รายได้เป็นเงิน
 - ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นตั้งของ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - ผู้กู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - การกลับคืนถิ่นฐานของประชาชน
 - คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

หนังสือพิมพ์ ชีวิตชุมชน ฉบับที่ 11 มีนาคม - มิถุนายน 2544. กล่าวว่า ผลการศึกษา เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในภาคอีสานตอนล่างพอสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีประเด็นที่ควรนำมาประเมินดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้

2. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
3. ในชุมชนเกิดการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
4. ในชุมชนมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ
5. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
6. ชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี
7. ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
8. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้
10. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ซึ่งตรงกับแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร. 2) จากส่วนกลาง

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปเป็นเงินกองทุนเพื่อกระจายเงินให้ผู้กู้รายอื่นต่อไป ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

4.1 เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบมีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพ และประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้นก่อนนำไปใช้จริง

4.2 เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษามาที่ต้องการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็มีความเชื่อถือได้ระดับหนึ่งและถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วอาจได้เครื่องมือวัดที่

เป็นมาตรฐานได้ เช่น แบบสอบถามเกี่ยวกับบริบทชุมชน และแบบสัมภาษณ์ อื่น ๆ ที่ใช้ในการสอบถามตามจุดประสงค์ที่ต้องการทราบอื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนบ้านคำพญากลาง ได้แก่แบบรายงาน(สร.)ต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่

- บร. 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่

- บร. 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
- บร. 3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคดีที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
- บร. 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร. 7แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนคติของประชาชน
- บร. 8 โครงการเสริมธุรกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- บร. 9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- บร. 10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

3. แบบสังเกต (Observation) ได้แก่

- บร. 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- บร. 5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- บร. 6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน
- บร. 10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- บร. 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่จะต้องใช้ตัวบุคคลซึ่งในที่นี้คือตัวของผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยได้จากการสอบถามและสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็น

กลุ่มตัวอย่างแล้วทำการบันทึกข้อมูลที่ได้ไว้เพื่อไม่ให้เกิดอคติออกนอกประเด็น ไม่ควรใช้ระยะเวลาในการสังเกตนานเกินไป รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

ก. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยผู้วิจัยเอง เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร่วมประชุมสมาชิกกองทุนเพื่อสังเกตการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังในภายหลังหรือจากการสอบถาม

2. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนาแต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเป็นคำถามจาก บร. 1 - 12

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำการวิจัย คือ

ก. แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed Form Questionnaire) จะมีข้อความและคำตอบให้ผู้ตอบเลือกตอบโดยมีตัวเลือกตอบ 2 - 3 ข้อ เช่น บร. 2

ข. แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened Form Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระ เช่น บร. 3 บร. 9

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือการหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการประเมินนั้นจะมีแหล่งข้อมูล ประเภทของข้อมูล และขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง นั่นก็ได้อาจมาจากแบบ บร. 1-12

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้เลือกใช้อ้างอิงข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้วนั่นก็คือ ฐปฐ. กชช.2ค.

ประเภทของข้อมูล

โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ก็ต้องเก็บข้อมูลแยกตามประเภทของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในหมู่บ้าน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการบรรยายลักษณะที่เกี่ยวกับความคิดเห็น ทศนคติ ซึ่งมีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ
ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามปฏิทินการปฏิบัติการของนักศึกษา ในคู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร การจัดการและประเมินโครงการ ดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้านลำพญากลาง โดยการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารจากอำเภอ เช่น จปฐ. กชช.2ค. ตามแบบ บร.1

2. ทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนบ้านลำพญากลางและสมาชิกในหมู่บ้านในเรื่องความเข้าใจและทัศนคติที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแบบ บร. 3

3. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านลำพญากลาง โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 1

4. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทหมู่บ้านลำพญากลาง ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12

5. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนบ้านลำพญากลาง และการจัดทำระเบียบกองทุน ตามแบบ บร. 9 โดยการสอบถามและสัมภาษณ์สมาชิกทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน

6. ทำการสัมภาษณ์และสังเกตผู้กู้เงินกองทุนบ้านลำพญากลางในเรื่องการดำเนินการตามโครงการเงินกู้เป็นระยะ ๆ ตามแบบ บร. 4 และ บร. 11

7. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทตำบลจันทน์จุก ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12

8. ทำการสังเกตและจัดกลุ่มเสวนาสมาชิก กลุ่มผู้กู้เงิน กลุ่มผู้เสียโฉนด กลุ่มผู้ปลูกผักตามฤดูกาล ปลูกมันสำปะหลัง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ตามแบบ บร. 6

9. ทำการสังเกตการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนบ้านลำพญากลาง ตามแบบ บร. 9

10. ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อการติดตามประเมินโครงการโดยการสอบถามและสัมภาษณ์สมาชิกทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน ตามแบบ บร. 9

11. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติต่อกองทุนบ้านลำพญา กลาง ตามแบบ บร. 9

12. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านลำพญากลาง โดยการสอบถามและการสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 2

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ชาวบ้านให้ความสนใจและสมัครเป็นสมาชิกกองทุนจำนวนมาก การบริหารจัดการเงินกองทุนเป็นไปด้วยดี ปัญหาการคอร์รัปชันหรือความไม่โปร่งใสของกรรมการกองทุนยังไม่มีให้เห็น เพราะจะมีฝ่ายตรวจสอบภายในคอยตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และคณะกรรมการกองทุนเหล่านี้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์การทำงาน เช่น เหนรัญญิก เคยทำงานด้านบัญชีมาบ้าง ฉะนั้นเรื่องการทำบัญชีของกองทุนจะไม่มีปัญหา ความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิก สามารถชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเงินกู้ตรงตามวันเวลาที่กำหนด สำหรับสมาชิกที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์นั้น ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางมีกรรมการฝ่ายตรวจสอบและเฝ้าระวังหนี้สินคอยดูแลอยู่จึงยังไม่มีปัญหาใด ๆ

โครงการที่สมาชิกเสนอขอกู้ส่วนใหญ่จะนำไปดำเนินงานด้านการเกษตร เช่น ปลูกผักตามฤดูกาล ปลูกพืชไร่ เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ชนและสุกร จำนวนเงินที่สมาชิกกู้ในช่วง 15,000 - 20,000 บาท ในการอนุมัติการกู้แต่ละครั้งกรรมการจะดูว่าสมาชิกแต่ละรายมีความสามารถในการใช้หนี้มากน้อยเพียงใด (ตามระเบียบการอนุมัติเงินกู้) และถ้าสมาชิกรายใดไม่ชำระหนี้กับกองทุนก็จะถูกตัดสิทธิ์การกู้ครั้งต่อไปและถูกปรับดอกเบี้ยเพิ่มอีกร้อยละ 0.25 และมีคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบและเฝ้าระวังหนี้สินคอยดูแลการชำระหนี้ ทั้งยังเป็นการทำลายชื่อเสียงตนเองไม่มีผู้ใดกล้าค้ำประกันให้ทำให้ไม่สามารถกู้เงินจากกองทุนใด ๆ ได้ ฉะนั้นกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางจึงไม่น่าเป็นห่วง และเมื่อครบกำหนด 1 ปี สมาชิกก็จะนำเงินมาชำระคืนพร้อมดอกเบี้ยอีกร้อยละ 12 ตามที่ตกลงกันไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และถ้าสมาชิกร่วมมือร่วมใจกันพัฒนากองทุน ใช้เงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านแล้วทุกหมู่บ้านก็จะพึ่งตนเองได้ยั่งยืนและมั่นคงต่อไป เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะมั่นคงตามไปด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาจัดเป็นระบบ สรุปความ แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข

แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามที่ต้องการทราบ ซึ่งเป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวเลข ซึ่งค่าสถิติที่นำมาใช้ได้แก่

1.1 การแจกแจงความถี่ เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวนในลักษณะของความถี่ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เช่นข้อมูลทางเพศ ข้อมูลรถยนต์ ข้อมูลทางการศึกษา

1.2 ค่าร้อยละ เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกันที่แสดงว่ากลุ่มเป้าหมายคิดเป็นเท่าใด โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐานะเท่ากับ 100 หน่วย เช่นข้อมูลตามแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.2) มีการคำนวณดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย} \times 100}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}}$$

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนด อย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตโดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุป ที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบ ได้อย่างชัดเจน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางประกอบด้วยกรรายงานข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลตามแบบรายงาน (ปร.) ต่าง ๆ ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งรายงานตามวัตถุประสงค์ โดยมี 5 ตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

ดังนี้

5.1 เพื่อทราบว่ากรดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านสายชนวน บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด

5.2 เพื่อทราบว่ามี่ปัจจัยอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวางการ ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง

5.3 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัด หรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่าดี หรือไม่ดีนั้น ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

ในอดีตจนถึงปัจจุบันรัฐบาลมีโครงการและมาตรการเกี่ยวกับความยากจนโดยใช้งบประมาณปีละไม่ต่ำกว่า 2 แสนล้านบาท และในงบประมาณ พ.ศ. 2546 นี้สูงถึง 4.4 แสนกว่าล้านบาท เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ ร่างยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจัดทำข้อเสนอโดยคณะกรรมการจัดทำแผนงานภายใต้ยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงแผน ๕ 8 (ปี 2540-2544) รัฐบาลจัดสรรงบประมาณ 454,689.04 ล้านบาท เกี่ยวกับความยากจน ซึ่งสรุป

ได้ดัง ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 โครงการที่เกี่ยวข้องกับ ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

ชื่อโครงการ	การจัดสรร	งบประมาณ
แก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)	ให้หมู่บ้านละ 280,000 บาท จำนวน 18,643 หมู่บ้าน	5,217,520,000 บาท
พัฒนาตำบล	ให้องค์กรบริหารส่วนตำบล	9,000 ล้านบาท
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง	80,000 ล้านบาท
30 บาท รักษาทุกโรค	ให้คนละ 1,202 บาท จาก 30 ล้านคน	36,060 ล้านบาท
แก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้เงินกู้จากต่างประเทศ	ให้คนจน	36,843.32 ล้านบาท
การคุ้มครองส่งเสริมพัฒนาอาชีพและจัดการประกันสังคม	กลุ่มคนจน	44,322.48 ล้านบาท
การส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนในท้องถิ่นตนเอง	องค์การบริหารส่วนตำบล	12,662.66 ล้านบาท

ที่มา:จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวันฉบับวันที่ 20 ก.ค 2545

นอกจากนี้ยังมีโครงการอื่นๆ อีก ในชื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนอีกหลายหมื่นล้านบาท แต่พอพิจารณาได้ว่า มีบางโครงการ (กข.คจ., กองทุนล้านบาท , 30 บาทต่อโรค เป็นต้น) ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนและคนยากจน 9.2 ล้านคนได้ คู่ตัวเลขงบประมาณแล้วน่าตกใจเหลือเกิน รัฐบาลมีเงินมากแต่แก้ปัญหาคนจนและความยากจนได้น้อยต้องมีจุดผิดพลาดเกิดขึ้นกับประเทศไทยแห่งนี้แน่ๆ ยุทธศาสตร์ของชาติผิดพลาดจริงๆ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนตรงไหนบ้าง การไม่แยกแยะความยากจนกับคนยากจน โครงการ มาตรการ แผนงาน และการใช้จ่ายงบประมาณต่างอ้างความยากจนเชิงโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจ ทำให้ทำงานไม่ตรงจุดโดยทั่วไป กลุ่มคนต่างๆ ทั้งรัฐบาล นักวิชาการ และผู้นำชุมชนมักพูดรวมๆ ในเรื่องความยากจนมากกว่าลงลึกถึงคนจน หากมีการแยกแยะและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน น่าจะทำให้การแก้ไขปัญหาหรือลดปัญหาคนจนได้ ส่วนความยากจนทางโครงสร้างมาจากทรัพยากรกระจุกตัวอยู่กับคนที่มีศักยภาพทาง

เศรษฐกิจสูง อาจารย์ใจ อึ้งภากรณ์ ประมาณว่าคนร้อยละ 1 ครอบครองอำนาจและทรัพยากรถึง ร้อยละ 30 และมีแนวโน้มสูงถึงร้อยละ 60 ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาทุนนิยมโลกและกระแสเสรีนิยมจะ สร้างให้ความยากจนเพิ่มทวีคูณ กฎหมายที่เอื้อให้นายทุน นักการเมือง ครอบครองทรัพยากรระบบ บริหารจัดการ แคนงาน เงิน คน ขาดความเชื่อมโยง เชิงพื้นที่และไม่บูรณาการในการ แก้ไขปัญหา ความยากจน ในส่วนความยากจน ยุทธศาสตร์ ทิศทาง และแผนการพัฒนาต้องอยู่บนพื้นฐานศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ พัฒนาจากฐานรากให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยง ชุมชน ชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปรับโครงสร้างมาสู่เกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อสร้างมั่นคงทาง อาหาร ลดรายจ่ายและพึ่งพาตนเอง จัดตั้งสถาบันการเงินท้องถิ่นระดมเงินออมในชุมชนใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม การบริโภคและการนิยมวัตถุยกเว้นกฎหมายภาษีทรัพย์สิน มรดกที่ดิน และการกระจายการถือครองที่ดิน สร้างระบบการบริหารจัดการน้ำ ป่า ชุมชนโดย คนในท้องถิ่น(มติชนรายวัน วันเสาร์ที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 หน้า 6)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย ได้กล่าวถึงบริการสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ((SMEs) โครงการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนทางการเงินแก่ SMEs ร่วมกับกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) เป็นความร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อร่วมสนับสนุนลูกค้า SMEs ของธนาคารที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ให้มีโอกาสได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน จากกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) หรือกองทุนรวม SMEs โดยมีบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมวรรณ จำกัด เป็นผู้จัดการกองทุน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและช่วยปรับปรุงอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio) ของกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร

ซึ่งกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร จะประกอบด้วย

- สินเชื่อเพื่อโครงการลดต้นทุนประชิดพลังงาน SMEs
- บริการให้คำปรึกษาแก่ SMEs ร่วมกับ สถาบันคีนันแห่งเอเชีย (Kenan Institute – Asia)
- บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัย
- บริการเงินโอนให้ผู้รับที่ไม่มีบัญชีธนาคารผ่านระบบ On – line
- โครงการ e - Coupon
- บริการ m – Commerce ใช้โทรศัพท์มือถือของ AIS

- บริการเติมเงินโทรศัพท์พร้อมใช้ (Pre – Paid Phone)
- บริการอินเทอร์เน็ตอีซี่เพย์ (Inet Easy Pay)
- บริการระบบตอบรับอัตโนมัติ (Interactive Voice Response)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การค้าระหว่างประเทศในช่วง มกราคม – มีนาคม 2545

การค้าโดยรวมมีมูลค่าลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2544 โดยจำแนกเป็นการส่งออกและนำเข้าลดลงทำให้ดุลการค้าเกินดุลเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว การส่งออกเพิ่มขึ้นในหมวดสินค้า อุตสาหกรรมการเกษตร โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของสินค้า อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป น้ำตาลทรายและผลิตภัณฑ์ยาง ผลไม้กระป๋องและแปรรูป เป็นต้น ส่วนหมวดสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรกรรม สินค้าแร่และเชื้อเพลิงตลอดจนสินค้าอื่นๆ ส่งออกลดลงตามลำดับ การส่งออกไปตลาดสำคัญเพิ่มขึ้นในตลาดอาเซียนและในจีนเพิ่มขึ้น ขณะที่ส่งออกไปตลาดสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ลดลงตามลำดับ การนำเข้าในหมวดสินค้าสำคัญลดลงทุกหมวด กล่าวคือ สินค้าทุนลดลง ขณะที่มีการนำเข้าสินค้าอื่นๆ เพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าตัว การนำเข้าจากแหล่งนำเข้าสำคัญที่เพิ่มขึ้นได้แก่ อาเซียน และจีน ขณะที่การนำเข้าจากญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปลดลงตามลำดับ สำหรับดุลการค้าในช่วงมกราคม-มีนาคม 2545 ไทยเกินดุลโดยเกินดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกา อาเซียน และสหภาพยุโรป ส่วนญี่ปุ่นและจีน ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้า (ทันโลก ทันเศรษฐกิจ ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 : พฤษภาคม 2545; หน้า 10)

1.14 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๖๕. คร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๖ ก.พ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ถูกใช้อย่างสิ้นเปลือง ถูกทำลายอย่างต่อเนื่องขาดการดูแลเอาใจใส่ทั้งทางภาครัฐและเอกชนอย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย ทำให้การพัฒนาประเทศขาดความสมดุล ตัวอย่างสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตอย่างเห็นได้ชัด คือ อากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย ฝุ่นละออง เสียงดังของโรงงานและเครื่องขนถ่ายในเมืองใหญ่ ปัญหาคินเสื่อมคุณภาพ ป่าไม้ถูกทำลาย การประมงผิดวิธีล้วนเป็นปัญหาที่ต้องทำการแก้ไขโดยเร่งด่วน รัฐบาลจึงมีนโยบายฟื้นฟูสภาพและคุณภาพป้องกันการเสื่อมโทรม ดังนี้

1. บริหารการจัดการสภาพแวดล้อมทรัพยากรทางธรรมชาติและ ความหลากหลายชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นดั้งเดิม
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัดการภาวะที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพ

3. สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณาในการศึกษาผลกระทบแวดล้อมในกรณี
ดำเนินโครงการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม

4. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการ
บริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม

1.1.5 ความเป็นอยู่ และโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน

ข้อมูลคนงานที่กู้เงินไปจากธนาคารประชาชนหรือธนาคารออมสิน จำนวน 341,000 ราย รวมเป็นเงิน 5,011 ล้านบาท ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีการเปิดเผยผลสรุปว่ามีคนงานที่ถึงเวลาแล้ว
ยังไม่เอาเงินมาใช้หนี้เพียง 6,351 รายหรือร้อยละ 1.86 ขณะที่วิกฤติเศรษฐกิจไทยที่พุ่งสูงแล้ว มี
ปัญหาจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ธุรกิจขนาดใหญ่ อันเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะร่ำรวย และกลายเป็น
หนี้ที่ไม่อาจชำระคืนได้ จนกลายเป็นภาระหนี้สินของประเทศ ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าคนยังรวย
ยิ่งเรียนสูง ยังมีโอกาสที่จะประกอบอาชีพได้มากกว่าคนที่เรียนน้อยและมีโอกาสในชีวิตไม่มากนัก แต่การ
ที่รัฐบาล ฯพณฯ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ถือโอกาสโฆษณาว่ารัฐบาลได้ช่วยเหลือคนจนแล้วน่า
จะยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงนัก คนงานที่สามารถกู้เงินจากธนาคารออมสินได้นอกจากต้อง
ฝากเงินในบัญชีแล้ว ยังต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปีอีก ซึ่งแปลตรงๆ ว่ากู้เงินไป 15,000 บาท
เสียดอกเบี้ยให้ธนาคารอีก 1,800 บาท อัตราดอกเบี้ยที่เป็นโทษ ค่าใช้จ่ายเงินเดือน โบนัส พนักงาน
ค่าสำนักงาน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าใช้จ่ายปิลาละของธนาคาร โดยปกติอยู่ที่อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 กรณี
ธนาคารออมสินอาจเพิ่มอัตราได้อีกเป็นค่าการวิเคราะห์ความเป็นไปได้รายบุคคลก่อนให้กู้ และการ
ติดตามเร่งรัดหนี้แบบถึงกันครัวซึ่งก็ไม่น่าเกินอีกร้อยละ 3 รวมแล้วดอกเบี้ยน่าจะอยู่ที่ร้อยละ 6 ต่อปี
แต่ที่ธนาคารกำไรมากเมื่อเอาไปหักลบกลบหนี้ที่ยังเก็บไม่ได้ก็ยังมีกำไรเหลือเพื่อ เรื่องนี้ธนาคาร
ออมสินอาจถือโอกาสชี้แจงรายละเอียดค่าใช้จ่ายและอัตราดอกเบี้ยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันในสังคม ตัวเลข
ดอกเบี้ยก็พบว่า คนจนช่วยสร้างธนาคารและช่วยรัฐบาลมากกว่า ซึ่งก็เป็นเช่นคำกล่าวที่ว่า “คนจน
ทำให้คนรวยๆ ขึ้น “ ดังที่มีคนจนเป็นคนค้ายาฆ่า ชักห้องส้วม ทำครัว เด็กเสิร์ฟ แคดดี้ ฯลฯ ให้
กับคนรวยในที่ดินของตัวเองที่ขายเอาเงินชั่วคราวไปใช้จ่ายหมดแล้ว ดังนั้นการที่รัฐบาลคอยโหว่
โครงการนี้สำเร็จดียิ่ง จึงเป็นแค่การเล่นกับตัวเลขเชิงปริมาณ ในเชิงคุณภาพคงต้องถามกันว่า ชีวิต
ของคนจน 3 แสนกว่าคน มีอะไรดีขึ้นบ้าง หรือกลับมากู้เงินเสียดอกเบี้ยร้อยละ 12 อีกรอบหนึ่ง ถือ
ว่าประเทศไทยยังคงจนจริงหรือ (มติชนรายวัน วันเสาร์ที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 หน้า 6)

1.1.6 ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นชนบท

การพัฒนาชนบทไทยที่แล้วมาและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เน้นหนักในเรื่องการปูพื้นฐาน
โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีได้ช่วยแก้ไขปัญหาค่าความยากจนของเกษตรกร ส่วนใหญ่มีที่
ทำกินไม่เพียงพอ นอกจากนี้โครงการของหน่วยงานราชการที่จะเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นการให้

ความช่วยเหลือทางวิชาการ จากประสบการณ์ที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ยากจนไม่ได้รับความช่วยเหลือ ปัญหา และสาเหตุของความยากจนในชนบทที่เห็นว่า เป็นปัญหาที่สำคัญ สำหรับครอบครัวยากจนในชนบทที่ไม่อาจจะเพิ่มรายได้ของตนเองได้ ได้ออกไปขายแรงงานประเภทลูกจ้างในกรุงเทพมหานคร ทำให้ในชนบทส่วนใหญ่จะมีแต่ผู้สูงอายุและเด็กที่อาศัยอยู่เท่านั้น (ธวัช มกรพงษ์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย,2537)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ.ศ.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภาเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2544 ได้กล่าวไว้ว่าในปัจจุบันการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกเนื่องจากเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร หรือสื่อต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้าโอกาสที่จะได้รับรู้เอาค่านิยมจากโลกที่เจริญกว่าเป็นไปได้ง่ายทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท เหตุนี้เองที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจาก ค่านิยมบางอย่างไม่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น การซื้อรถในราคาแพง ซื้อเสื้อผ้าในราคาแพง การไปท่องเที่ยวต่างประเทศ การซื้อสินค้าที่มียี่ห้อดังจากต่างประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศเกิดความไม่สมดุลกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ ทำให้ ชนชั้นที่ด้อยโอกาสในสังคมมีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน เมื่อกับชนบทส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆอย่างมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด โสเภณี โรคนอกใจ เป็นต้น

ดังนั้นการรับเอาค่านิยมจากต่างประเทศ รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้การปรับใช้ วัฒนธรรมจากต่างประเทศใช้กับสังคมไทยให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่ยังคงเอกลักษณ์ไทย

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์

ชื่อหมู่บ้านลำพญากลาง หมู่ 12 ตำบลจันทน์ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา เดิมที่บ้านลำพญากลาง นั้น เดิมชื่อ บ้านปากกล้วย เพราะมีต้นกล้วยเป็นจำนวนมาก และเขตบริเวณนี้มีลำคลองไหลผ่านตลอดปี คือ คลองลำพญากลาง จึงเป็นที่มาของ ชื่อหมู่บ้านนี้ในเวลาต่อมาและในเขตตำบลจันทน์นี้มีลำคลองไหลผ่าน 3 สาย คือ คลองโป่งนก คลองลำพญากลาง และคลองสอยดาว ไหลลงสู่แม่น้ำป่าสักและแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งแยกจากหมู่บ้านจันทน์ไม้ล้ม หมู่ที่ 9 ตำบลจันทน์ อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

การตั้งถิ่นฐาน

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านนี้ คือ พ่อใหญ่จันทร์ แม่ใหญ่ดาว สุพรรณเกตุฯ ได้พาลูกหลาน และชาวบ้านที่อพยพมาจากบ้านจันทักเดิม ซึ่งชลประทาน ได้กั้นเขื่อนลำตะคอง ซึ่งเกิดผลกระทบกับ ชาวบ้านในเวลานั้น จึงมาตั้งบ้านเรือน อยู่รวมกันบริเวณบ้านซำไม้ล้ม หมู่ที่ 9 ต.จันทัก และจากนั้น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้แบ่งแยกหมู่บ้านใหม่ เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2522 ชื่อว่า หมู่บ้าน “ลำพญากลาง” มีนายยอด แสนทิ เป็นผู้ใหญ่บ้าน จนถึงปัจจุบัน ข้อมูลนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่อำเภอ

สภาพทางภูมิศาสตร์

จากแผนที่ประจำหมู่บ้านลำพญากลาง เป็นป่าหนาทึบ มีลำคลอง ไหลผ่านในหมู่บ้านคือ คลองลำพญากลาง พื้นที่กว้างโดยประมาณ 2,500 ไร่ เป็นเขตติดต่อกับอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ภูเขาเขตของป่าสงวน ของกรมป่าไม้

อาณาเขตติดต่อ

ด้านทิศตะวันออก ติดกับ ถนนปากช่องลำสมพุง ตรงข้ามบ้านซำไม้ล้ม หมู่ 9

ด้านทิศตะวันตก ติดกับ ถนนเชื่อมต่อ หมู่ 3, หมู่ 11

ด้านทิศเหนือ ติดกับ อำเภอมวกเหล็ก

ด้านทิศใต้ ติดกับ หมู่ 6 บ้านหนองไผ่น้ำ

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

เป็นพื้นที่กรมป่าไม้ ได้เริ่มออก สปก. แล้วบางเขตแต่ยังไม่ครบทุกพื้นที่ของหมู่บ้าน และติดเขาในเขตป่าสงวน พื้นที่ ร้อยละ 90 ทำการเกษตร ทำไร่มันสำปะหลัง, ข้าวโพด และเลี้ยงโคนม

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

ประเภท	จำนวน(ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ทำการเกษตร	800	32
ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์	1,600	64
ทำสวนและอยู่อาศัย	100	4

ที่มา ; จากจปฐ.หมู่บ้านลำพญากลาง พ.ศ. 2544

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน มี 1 แหล่ง เป็นน้ำจากคลองธรรมชาติ คือ คลองลำพญากลาง มีประปาหมู่บ้านใช้ทุกหลังคาเรือนและมีแหล่งน้ำที่ใช้ได้อีกดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงแหล่งน้ำของหมู่บ้าน

แหล่งน้ำ	จำนวน	ใช้ได้
แหล่งน้ำธรรมชาติ	1	1
บ่อน้ำบาดาล	2	2
บ่อน้ำบาดาลสาธารณะ	2	2

ที่มา ; จาก จปฐ.หมู่บ้านลำพญากลาง พ.ศ. 2544

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้นำในหมู่บ้าน ก็คือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งชาวบ้านหรือ ลูกบ้านให้ความเคารพนับถือ เป็นผู้นำที่ดี ซื่อสัตย์ไม่คดโกง ช่วยเหลือลูกบ้านเสมอ ทุมชนในหมู่บ้านจึงมีความปองคองและเข้มแข็งค่อนข้างมาก ผู้นำเช่น ผู้ใหญ่บ้าน นายยอด แสนทิ และมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อีก 2 คน สมาชิก อบต. 2 คน คือ

1. นางโสภา พลอยพลายแก้ว 2 นายปราโมทย์ เคนจันทิก

เศรษฐกิจ

ในบ้านลำพญากลาง มีพืชเศรษฐกิจหลักคือ ข้าวโพด มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ เช่นเลี้ยงโคนม ซึ่งเป็นรายได้ที่มั่นคงมาก โดยเฉพาะการเลี้ยงโคนม เพื่อขายและผลิตน้ำนมดิบ มีจำนวนมาก ถึง 50-60 ครั้วเรือน จากจำนวนทั้งหมด 80 ครั้วเรือน รายได้ต่อครั้วเรือนที่เลี้ยง โคนมประมาณ 90,000 บาท ต่อปี

วัดและประเพณี

หมู่บ้านลำพญากลาง ไม่มีวัด เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญ ต่าง ๆ ก็ต้องไปทำบุญที่วัดในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น วัดคลองลึก เป็นต้น

ตารางที่ 5 แสดงประเพณีหมู่บ้าน

เดือน	ประเพณี
มกราคม	ทำบุญวันขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	วันมาฆบูชา
เมษายน	วันสงกรานต์
พฤษภาคม	วันวิสาขบูชา
กรกฎาคม	ประเพณีวันเข้าพรรษา
ตุลาคม	ประเพณีวันออกพรรษา
พฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทง

ที่มาจากบร.1

ด้านการศึกษา

ในหมู่บ้านลำพญากลางเองไม่มีโรงเรียน แต่มีโรงเรียนที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน คือโรงเรียนบ้านหนองไข่น้ำลำพญากลาง

ตาราง 6 แสดงรายละเอียดการศึกษาของประชากรจากเด็กในวัยเรียนจำนวน 80 คน

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ก่อนประถม	10	1.5
ป.1-ป.6	16	20
ม.1-ม.3	14	17.5
ม.4-ม.6	8	10
อนุปริญญา-ปริญญาตรี	3	3.75

ที่มา จากจปฐ.หมู่บ้านลำพญากลางพ.ศ. 2544 จากเด็กในวัยเรียนจำนวน 80 คน

ด้านสาธารณสุขโลก

ตาราง 7 แสดง ด้านสาธารณสุขโลก

ปี พ.ศ.	ด้านสาธารณสุขโลก
2525	ถนนลูกรัง
2528	ไฟฟ้า
2540	น้ำประปา

ที่มาจากจาก จปฐ. หมู่บ้านลำพญากลาง พ.ศ. 2544

สุขภาพอนามัย

ด้านสุขภาพอนามัยนั้น ในหมู่บ้านจะมีเจ้าหน้าที่ อสม. สถานีอนามัยในหมู่บ้านไม่มี จึงต้องใช้บริการจากสถานีอนามัยหนองไข่น้ำ ซึ่งอยู่ใกล้เคียง และโรงพยาบาลปากช่องนานา ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ

หมู่บ้านลำพญากลาง โดยมีนายยอด แสนทิ เป็นผู้ใหญ่บ้าน และประธานกองทุนหมู่บ้านนั้น มีการปกครองในรูปแบบเครือข่าย ลูกบ้าน ให้ความเคารพนับถือ เพราะเป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน ตั้งแต่ก่อตั้งหมู่บ้าน จนถึงปัจจุบัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเกษตร การศึกษา ด้านสาธารณสุข การเลี้ยงสัตว์ ในหมู่บ้านจึงมีความเข้มแข็ง และมีโอกาสพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม และศักยภาพที่เข้มแข็งต่อไป

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางโดยภาพรวม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หน่วยงาน ระบบ มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล เป็นคิดเป็นร้อยละ 20 จากการสัมภาษณ์ บร3 จำนวน 40 คร้วเรือน ร้อยละ 50 ของครัวเรือนทั้งหมด จะเข้าใจว่าเป็นเงินที่ทางรัฐบาลให้กู้และถ้าคืนเงินไม่ตามกำหนดจะถูกดำเนินคดีจึงทำให้ในตอนแรกไม่ค่อยมีใครกล้าที่จะกู้ และในบางส่วนก็ไม่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายว่าให้เงินมาเพื่ออะไรสำคัญอย่างไร ซึ่งระยะเวลาต่อมาที่เข้าใจกันมากขึ้นถึงร้อยละ 65

2. เงิน 1 ล้านบาท เมื่อโอนเข้ากองทุนหมู่บ้านแล้วชาวบ้านมีความเข้าใจและรู้สึกดีเกี่ยวกับเงิน 1 ล้านบาท และมีการดำเนินการให้มีการปล่อยกู้ โดยได้มีการ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ก.ค. 2544 ได้รับโอนเมื่อวันที่ 20 ก.พ. 2545 ปล่อยให้สมาชิกกู้ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2545 โดยมี บัญชีธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง หมายเลข 06-4303-20-081516-3

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความสามารถ(จากการสัมภาษณ์และดูจากข้อมูลใน กทบ ของหมู่บ้าน)ในการดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายและติดตามความเคลื่อนไหวของกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการจัดประชุมประจำเดือนและเข้าอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตาราง 8 แสดงรายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง

	ชื่อ-นามสกุล	01 อายุ	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อ ปี	ประสบการณ์ และ ความสามารถ
ประธาน	นายชอด แสนทิ	62	ป.4	เกษตรกร	35,000	ผู้ใหญ่บ้าน
รองประธาน	นายอุดม ฉัตรเท	54	ป.4	เลี้ยงโคนม	30,000	ประธานกลุ่มออมทรัพย์
เลขานุการ	นายสมบัติ คู่มจันทิก	37	ม.ศ.3	เลี้ยงโคนม	60,000	เลขานุการ
เหรัญญิก	นางโสภา พลอยพรายแก้ว	37	ม.6	ค้าขาย	40,000	เหรัญญิกออมทรัพย์
ฝ่ายตรวจสอบ	นายไผ่ ปราณิตพลกรัง	59	ป.4	เลี้ยงโคนม	30,000	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
ฝ่ายตรวจสอบ	นายร่วม ปราณิตพลกรัง	31	ป.6	เลี้ยงโคนม	25,000	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
ฝ่ายตรวจสอบ	นางสายฝน มหาหงส์	31	ม.6	เลี้ยงโคนมค้า	30,000	กรรมการออม.
เร่งรัดหนี้สิน	นางสาวพิทูล หึงจันทิก	34	ป.4	ขาย	70,000	กรรมการกลุ่มแม่บ้าน
เร่งรัดหนี้สิน	นางประเทือง ชาจันทิก	32	ป.6	รับจ้าง	30,000	รองประธานออม.
เร่งรัดหนี้สิน	นายสงคราม สิมมา	33	ป.4	เลี้ยงโคนม	30,000	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
ส่งเสริมอาชีพ	นางสารณี เคนจันทิก	34	ป.4	ค้าขาย	30,000	กรรมการกลุ่มแม่บ้าน
ส่งเสริมอาชีพ	นางวิไล นวมโคกสูง	46	ป.4	เลี้ยงโคนม	35,000	กรรมการกลุ่มออม.
การตลาด	นางทองสุข หมุดจันทิก	39	ป.4	เลี้ยงโคนม	30,000	กรรมการกลุ่มออม.
การตลาด	นายปราโมทย์ เคนจันทิก	34	ป.6	รับจ้าง	50,000	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
ประชาสัมพันธ์	นางวันนี นุลหลวง	54	ป.4	เกษตรกร	25,000	ประธานกลุ่มแม่บ้าน

ที่มา จาก จปฐ หมู่บ้านพ.ศ.2544

4. การประชาสัมพันธ์ จากบร.3 ในการสัมภาษณ์ชาวบ้าน 40คนคิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน การประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการกู้เงิน และข่าวอื่น ๆ ในหมู่บ้านมีความเข้าใจร้อยละ63.25 และได้บอกข่าวการกู้เงินให้ทุกคนทราบกันทั่วถึงโดยมีการประชุม และชาวบ้านก็พูดกันเป็นทอด ๆ ไปอีกส่วนหนึ่ง

5.การเตรียมความพร้อม / สร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุน จากการสัมภาษณ์พบว่าสามารถเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี และสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนได้ดีพอสมควร

6.เงินออมและเงินทุนจากสมาชิกกองทุน

ตาราง 9 แสดงเงินออมและเงินทุนของสมาชิกจำนวน 63 คน

รายการ	จำนวนเงิน(บาท)	คิดเป็นเงิน(บาท)
ค่าธรรมเนียม	20	1,260
เงินหุ้นรายละ	10	630
เงินฝากตั้งจะรายละ	20	1,260

ที่มาจากเอกสารกองทุน

2.1.2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

- การจัดทำระเบียบกองทุน จากการสัมภาษณ์ประธานกองทุน สามารถทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านได้เองโดยการจัดประชุม หรือเสวนา

- การจัดทำเอกสารขึ้นทะเบียน จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่กองทุน มีบุคคลที่มีความสามารถในการจัดทำบัญชีกองทุนจึงทำให้ระบบบัญชีของกองทุนจัดทำได้อย่างเป็นระบบจากการทำทะเบียนเป็นรูปเล่ม

- การทำบัญชีกองทุน จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และจากแบบสอบถาม (บร.4) มีบุคคลที่มีความเข้าใจในการจัดทำบัญชีกองทุน

กิจการที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุน จากการสังเกตสอบถาม

1. คุณสมบัติของสมาชิกกองทุนในหมู่บ้านถ้าพูดกลาง เป็นไปตามข้อกำหนดของระเบียบกองทุนทุกประการจากระเบียบวาระการประชุมของหมู่บ้าน

2. การรับสมัครสมาชิก ชาวบ้านให้ความสนใจในการรับสมัคร และได้จัดทำกรับสมัครอย่างเรียบร้อยดีมีผู้สมัครเป็นสมาชิกเป็นจำนวน 63 คนและเป็นไปตามที่รัฐบาลกำหนดไว้

3. การฟื้นฟูสภาพ ยังไม่มีรายใดที่ฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิก ตามระเบียบของกองทุนจากเอกสารการบันทึกวาระของหมู่บ้าน

4. ประเภทของสมาชิก สมาชิกในกองทุนหมู่บ้านมีสมาชิก 2 ประเภท คือ การกู้เงินกองทุน และฝากเงินตั้งจะออมทรัพย์

5. การทำระเบียบสมาชิก มีการทำระเบียบโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยเก็บไว้เป็นหลักฐานเอกสารที่รัดกุมสามารถตรวจสอบได้จากเอกสารที่มีในหมู่บ้าน

กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินหมู่บ้าน

1. ขั้นตอนการขอกู้ ของสมาชิกจำนวน 46 คนได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่คณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านลงมติ และถูกต้องตามระเบียบ

2. การเสนอโครงการขอกู้ ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 80.43 ของผู้กู้จำนวน 46 คน จากการเข้าไปช่วยชาวบ้านเขียนใบคำร้องและเมื่อได้มีการชี้แจงแนะนำก็เข้าใจและสามารถเขียนใบคำร้องขอกู้เงินได้

3. การคัดเลือกผู้กู้ ได้คัดเลือกผู้กู้ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ โครงการที่ขอกู้ ความสามารถของบุคคลคำประกัน

ตาราง 10 แสดงรายการที่ขอกู้

ประเภท	ผู้กู้เสนอโครงการ	ผู้กู้ได้รับอนุมัติ	คิดเป็นร้อยละ
การเลี้ยงวัว	-การซื้อวัว -การทำคอก	36	78.26
การเลี้ยงหมู	-การซื้ออาหาร -ซื้อหมู -การทำคอก	4	8.7
การค้าขาย	-ซื้อสินค้าเพิ่ม	3	6.52
เกษตร	-ซื้อเมล็ดพันธุ์ -ซื้อปุ๋ย	3	6.52

ที่มาจากบร.11

4. การโอนเงินให้กู้ เมื่อคณะกรรมการอนุมัติผู้แล้วก็ได้รับเงินโอนเข้าบัญชี ในวันที่ 20 ก.พ. 2545 และปล่อยเงินให้สมาชิกที่กู้ทั้งหมด 46 ราย ในวันที่ 3 มีนาคม 2545

5. การรับชำระหนี้ ยังไม่มีการชำระหนี้เพราะระยะเวลาที่กู้ยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้เงินกู้ที่กำหนด คือ 12 เดือน ครบกำหนดเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2546

การส่งเสริมให้เงินกู้

1. การแนะนำวิธีการธุรกิจ ในหมู่บ้านยัง ไม่มีการแนะนำวิธีทำธุรกิจแต่ประชาชนไม่ค่อย

สนใจเพราะเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่าสามารถทำได้คืออยู่แล้ว

2. การช่วยหาคัดขาด ในหมู่บ้านมีการช่วยการหาคัดขาดรองรับในธุรกิจบางอย่าง เช่นการเลี้ยงโคนม ก็มีศูนย์รับน้ำหนักบดที่สามารถเป็นสมาชิกและส่งน้ำหนักได้ตลอด

- การตรวจสอบการใช้เงินกู้ มีการตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิกโดยการที่คณะกรรมการตรวจสอบ เข้าไปตรวจสอบด้วยตัวเอง และมีการถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐาน ว่าได้ใช้เงินตามที่เสนอในโครงการหรือไม่

- การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานแล้ว โดยการจัดประชุมภายในหมู่บ้าน จัดเวทีเสวนา การใช้หอกระจายข่าวในการเผยแพร่

- การจัดสรรประโยชน์ กองทุนหมู่บ้านลำพญากลางได้กำหนดไว้ในระเบียบไว้แล้วว่า จะจัดสรรอย่างไร แต่ในขณะนี้ยังไม่มีการจัดสรรผลประโยชน์ เพราะไม่ครบกำหนด 1 ปี ยังไม่สามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้ แต่คาดว่ามีการจัดสรรผลประโยชน์ที่มีความยุติธรรม

ตาราง 11 การจัดสรรผลประโยชน์

การจัดสรร	คิดเป็นร้อยละ %
เงินปันผล	20
เงินสมทบกองทุน	20
เงินบริหารกองทุน	20
เงินกองทุนสังคมหมู่บ้าน	30
เงินสมทบกองทุนออมทรัพย์	10
รวม	100

ที่มา เอกสารกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง

- การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางได้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยการเข้าไปจัดเวทีประชาคมภายในหมู่บ้าน ให้แก่สมาชิกผู้กู้เงินได้เรียนรู้แผนธุรกิจที่ตนเองดำเนินการ และแลกเปลี่ยนความรู้กันเองในหมู่บ้าน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 จำนวนผู้กู้ จากการดูข้อมูลเอกสารกองทุนหมู่บ้านพบว่า มีสมาชิกขอกู้เป็นจำนวน 46 ราย

1.2 ยอดเงินให้กู้ จากเอกสารกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน 1,000,000 บาท โดยสมาชิกขอกู้อยู่ในจำนวน 15,000- 20,000 บาท

1.3 จำนวนสมาชิกกองทุนในหมู่บ้านลำพญากลาง มีจำนวนทั้งสิ้น 63 ราย

1.4 จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด ยังไม่สามารถสรุปจำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ เพราะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาในการกู้ยืม

1.5 ยอดเงินที่มีการชำระคืน ยังไม่สามารถสรุปยอดเงินที่มีการชำระคืนได้เพราะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาในการกู้ยืม

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 จำนวนผู้กู้ได้เงินกู้ จากการอนุมัติของคณะกรรมการกองทุน ผู้กู้ได้รับเงินกู้ จำนวน 46 ราย

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน จากเอกสารกลุ่มออมทรัพย์ ทุนสะสมของหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยสมาชิกจะเข้ามาสะสมเป็นรายเดือนทุกรายละ 20 บาท

2.3 การขยายกิจการของผู้กู้ จากการสังเกตและสอบถาม ในการขยายกิจการของผู้กู้มีการขยายและส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตของกิจการเพิ่มขึ้น แต่บางรายไม่สามารถขยายได้เนื่องจากมีจำนวนเงินและกำลังในการขยายไม่พอ

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน จากการสอบถาม (บร.3,9) สมาชิกในหมู่บ้านมีความเข้าใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อกองทุนเพิ่มขึ้น จากครั้งแรกในเดือน ธ.ค. 2544 ถึง ก.พ. 2545 มีความเข้าใจเพียงร้อยละ 37.50 จากการสัมภาษณ์ 40 คน แต่ในเดือน มี.ค.2545 - มิ.ย. 2545 มีความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 75 จากการสัมภาษณ์ 40 คน

3.2 เกิดเครือข่ายของค์การการเรียนรู้ พบว่ามีการเกิดเครือข่ายของค์การการเรียนรู้ที่ดี มีการรวมกลุ่มอาชีพ แต่ละกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในที่ประชุม

3.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ดีขึ้น จากที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเพียงอย่างเดียว ก็มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพโดยการเลี้ยงโคนม จากการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน พบว่าได้มีการปรึกษาหารือและแนะนำอาชีพให้แก่สมาชิกที่จะเริ่มกิจการใหม่ จากการกู้เงินของกองทุน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวเองหน่วยระบบ B

1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว ผู้กู้และครอบครัวส่วนใหญ่มีความรู้และความสามารถในการประกอบกิจการของตนเองได้ดี และมีบางส่วนที่ยังต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพิ่มเติม

2. ทรัพย์สินของผู้กู้ยืมและเครือญาติ ผู้กู้ส่วนใหญ่มีทรัพย์สินเป็นของตนเองและ

มีหลักทรัพย์ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน และสังหาริมทรัพย์ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น และเรือญาติสามารถพึ่งพาได้

2. หนี้สินของครอบครัว ผู้มีส่วนใหญ่มีหนี้สินกับสหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตร และเป็น หนี้รายทุนนอกระบบบางส่วน
3. อาชีพหลักของครอบครัว ครอบครัวผู้มีส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพทางการเกษตร เป็นอาชีพหลักของครอบครัวซึ่งสามารถสร้างรายได้ที่เลี้ยงครอบครัวได้ และมีบางครอบครัวซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ไม่มีอาชีพเนื่องจากไม่มีการดำเนินกิจการของตนเอง
4. รายได้หลักของครอบครัว ส่วนใหญ่จะมีรายได้จากการเลี้ยงโคนม ซึ่งจะเป็นรายได้หลักของประชากรในหมู่บ้าน และในบางส่วนจะมีรายได้จากการทำสวนผักตามฤดูกาล ทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง และอื่นๆ ตามลำดับ
5. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ผู้ผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของตนเองตามความถนัด เช่น กลุ่มอาชีพทางการเกษตร ผู้ผู้มีระยะเวลาที่นานพอสมควรจึงสามารถดำเนินกิจการได้ดีหรือกลุ่มอาชีพค้าขาย ผู้ผู้มีกิจการขายของตนเองเป็นเวลาพอสมควร แต่มีบางส่วนของผู้ที่ขาดประสบการณ์ในการดำเนินการเนื่องจากกิจการใหม่จึงต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติม
6. สมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวของผู้มีการอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น
7. สภาพการอยู่อาศัย ผู้ผู้มีสภาพที่อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ดี มีบ้านเป็นของตนเอง

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1. จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ จากการสังเกต และสอบถาม ในจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติเป็นจำนวน 15,000-20,000บาท แต่บางส่วนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ในจำนวนน้อยกว่าจำนวนเงินที่ขอเสนอขอผู้ก็ไม่พอใจบ้างแต่ก็ไม่มีปัญหาอะไร
2. จำนวนเงินกองทุนนอกเหนือจากเงินกู้ จากการสอบถาม สมาชิกส่วนใหญ่ได้ใช้เงินทุนของตนเองควบคู่กับเงินที่กู้จากกองทุน เพื่อเป็นการสมทบกันประกอบอาชีพ
3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ จากการสังเกต และสอบถาม ส่วนใหญ่จะนำไปทำการเกษตรตามอาชีพหลักของครอบครัว ซึ่งก็นำไปใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ แต่มีบางส่วนที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์นำไปใช้นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในโครงการหรือไม่ได้ทำประโยชน์
4. สถานที่ วัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ จากการสังเกต และสอบถาม มีสมาชิกส่วนใหญ่มีสถานที่ วัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์ที่พร้อมอยู่แล้วในการประกอบ

อาชีพซึ่งขาดแต่เงินทุนดำเนินการ

5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ จากการสังเกต และสอบถาม สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะ ความชำนาญในการประกอบอาชีพของตนเอง แต่มีบางส่วนที่ยังไม่ชำนาญมากพอ ซึ่งจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมบ้าง

6. จำนวนแรงงาน จากการสังเกต และสอบถาม ในหมู่บ้านมีจำนวนแรงงานมากเพียงพอและมีคุณภาพพอสมควรที่จะดำเนินการเป็นของตนเองได้ ซึ่งถ้าหากจะมีการว่าจ้างแรงงานก็เป็นการจ้างแรงงานภายในหมู่บ้านเท่านั้น

2.2.3.1 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1. การดำเนินการอย่างถูกวิธี จากการสังเกตและสอบถาม สมาชิกส่วนใหญ่จะดำเนินการของตนเองตามความถนัดและความชำนาญที่ตนมีอยู่ แต่มีบางส่วนที่ดำเนินการโดยไม่เข้าใจในหลักการทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

2. การหาตลาดที่ดี จากการสังเกตและสอบถาม ทางด้านการตลาดส่วนใหญ่สมาชิกที่เลี้ยงโคนมจะไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการตลาดมากนักเพราะราคาผลผลิตมีการกำหนดตายตัวโดยศูนย์รับน้ำนมอยู่แล้ว ทางด้านการเกษตรปลูกพืช คือ การทำสินค้าออกขายในแหล่งที่มีราคาสูง แต่บางส่วนที่ผลผลิตไม่ค่อยได้คุณภาพ ทำให้ราคาสินค้าต่ำ คือ การนำสินค้าออกขายในช่วงที่ราคาผลผลิตตกต่ำ

3. การหาวัตถุดิบที่ดี จากการสังเกตและสอบถาม สมาชิกมีการหาวัตถุดิบในการประกอบกิจการที่ดี เพราะมีเป็นองค์ประกอบอยู่แล้วในกิจการของตน

4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน จากการสังเกตสอบถามในการทำบัญชีใช้จ่ายเงินของสมาชิกยังไม่มีการทำบัญชีในการใช้จ่ายเพราะสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับการทำบัญชี

5. การใช้จ่ายเงินกู้ จากการสังเกตสอบถาม มีการใช้จ่ายเงินกู้ครบทุกรายโดยสมาชิกส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายเงินกู้ไปในการพัฒนาอาชีพของตนเองในแต่ละครอบครัว และบางส่วนใช้ผิดวัตถุประสงค์

6. การหาความรู้เพิ่มเติม จากการสังเกตและสอบถาม มีบางส่วนที่หาความรู้เพิ่มเติม เช่น การประชุมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น เกษตรตำบล เป็นต้น

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 รายได้เป็นเงิน พบว่า ผู้ที่มีรายได้จากการกู้เงินที่นำไปประกอบกิจการ เช่น การเลี้ยงโคนม ซึ่งได้ผลผลิตของน้ำนมดิบมีรายได้พอสมควรทุกวัน โดยมีศูนย์รับน้ำนมดิบมารับถึงหมู่บ้าน แต่รายที่กู้เพื่อการเกษตรทำไร่ข้าวโพด และปลูกมันสำปะหลัง จะมีรายได้เฉพาะในฤดู

ของการเก็บผลผลิตเท่านั้น ทำให้รายได้แน่นอนอยู่แล้วแต่ราคาในช่วงนั้น ว่ามีราคาดีมากน้อยแค่ไหน ซึ่งไม่สามารถกำหนดราคาเองได้

1.2 ผู้ผู้ได้ผลเป็นสังข์ของ พบว่า ผู้ผู้ได้ผลเป็นสังข์หริมทรัพย์ เช่น จำนวนตัวโคนม โรงเรือน และอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 ผู้ผู้ได้ขยายกิจการ พบว่า ผู้ผู้ที่ให้นำเงินกองทุนไป บางส่วนได้นำเงินไปเพื่อ ขยายกิจการและพัฒนาอาชีพของตน เช่น เพิ่มจำนวนตัวโคนมมากขึ้น ขยายโรงเรือน หรือจากเดิมมี ร้านค้าเล็ก ๆ เมื่อได้นำเงินไปก็ขยายกิจการเพิ่มขึ้น

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ผู้ผู้มีการพึ่งตนเอง พบว่า ผู้ผู้มีการพึ่งพาตนเองได้ และมีการช่วยเหลือกันเอง ในระบบเครือญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน

3.2 ผู้ผู้มิตักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้ผู้ มิตักยภาพและเข้มแข็งของกิจการมากขึ้นในการประกอบอาชีพหลักของหมู่บ้าน คือการเลี้ยงโคนม เพื่อไว้ขาย และได้ผลผลิตจากน้มนมดิบในราคาที่สูง โดยการขายแม่โคห้อง ในราคา ประมาณ 25,000 - 35,000 บาท และราคา น้มนมดิบ ประมาณกิโลละ 11.50 - 12.00 บาท

3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน จากการสัมภาษณ์ ประชาชนในหมู่บ้านมีบาง ส่วนที่กลับมำทำงานในหมู่บ้านซึ่งเป็นการช่วยเหลือครอบครัวของตนในการประกอบอาชีพ แต่ไม่ มากเท่าที่ควรยังคงมีการออกจากถิ่นไปทำงานในตัวอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง เช่นตามโรงงาน ต่าง ๆ

3.4 คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น จากการติดตามตรวจสอบของคณะกรรมการ กองทุน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น หลังจากได้กู้เงินกองทุนเพราะสามารถนำเงินที่ได้ไปประกอบ อาชีพในครอบครัวของตนทำให้เกิดรายได้ เช่น จากที่เคยทำอาชีพรับจ้างทั่วไปในหมู่บ้าน ทั้งด้ด อ้อย ถากรุ่นข้าวโพด ที่รายได้ไม่เพียงพอ แต่หลังจากได้กู้เงินจาก กข.คจ. และเงินกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำไปประกอบอาชีพ เลี้ยงโคนมทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยมีรายได้ประมาณ 7,000 บาทต่อเดือน ทำให้มีคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวดีขึ้น

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้

การประมวลเทคนิควิธีการดำเนินกิจการ หมายถึง การจัดกลุ่มผู้ผู้ที่ทำกิจการเดียวกันให้คิด กระบวนการวิธีทำงาน(WORK PROCEDURE) ที่ดี ในแนวคิดเชิงระบบ จากการประมวลเทคนิควิธี ทำธุรกิจของผู้ผู้เงินเพื่อพัฒนาอาชีพจำนวน 46 ราย

ตาราง 12 แสดงการทำธุรกิจของผู้เงิน

โครงการประกอบอาชีพ	จำนวนสมาชิกผู้(ราย)	รวมจำนวนเงิน
การเกษตร (ข้าวโพด,มันสำปะหลัง)	3	60,000
การเกษตร (เลี้ยงโคนม)	40	735,000
ค้าขาย อาหาร	3	55,000
รวม	46	850,000

ตาราง 13 แสดงจำนวนเงินที่ชาวบ้านนำไป

จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนผู้ (ราย)	รวมเป็นเงิน (บาท)
15,000	12	180,000
16,000	1	16,000
18,000	3	54,000
20,000	30	600,000
รวม	46	850,000

3.1 อาชีพเลี้ยงโคนม จำนวน 40 ราย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- การศึกษาหาเทคนิคใหม่ๆมาปรับปรุงการเลี้ยงโคนม
- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในการเลี้ยงโคนมของผู้
- ที่ดินในการเลี้ยงโคนม เนื่องจากผู้ที่มีที่ดินในการเลี้ยงโคนมเป็นของกองทุน
- จำนวนเงินทุนของผู้ที่นอกเหนือจากเงินกู้ของกองทุน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาความรู้เพิ่มเติมของผู้ในการเลี้ยงโคนม
- การที่ผู้รู้จักเลือกตลาดในการส่งนํ้านมดิบในราคาสูง
- การที่ผู้เลี้ยงโคนมอย่างถูกวิธีและมีคุณภาพ
- มีการคัดเลือกแม่โคนมที่มีลักษณะดี แข็งแรง ให้นํ้านมดี

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

- ผู้ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงโคนม สามารถขายนํ้านมดิบและตัวโคนมในราคาที่สูง
- ผู้ที่สามารถเพิ่มจำนวนโคนมของตนจากทุนเดิม

3.2 อาชีพทำไร่ข้าวโพด, มันสำปะหลัง จำนวน 3 ราย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในการทำไร่ข้าวโพดและมันสำปะหลัง
- เมล็ดพันธุ์ ที่ดี
- จำนวนเงินทุนของผู้กู้ นอกเหนือจากเงินกู้ของกองทุน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาความรู้เพิ่มเติมการทำข้าวโพด, มันสำปะหลัง เช่น การใช้สมุนไพรและปุ๋ยชีวภาพ
- การที่ผู้กู้รู้จักเลือกตลาด
- การที่ผู้กู้รู้จักพัฒนาการทำไร่ข้าวโพด และมันสำปะหลัง แบบลดต้นทุนอย่างถูกวิธีและมีคุณภาพ

มีคุณภาพ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

- ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำไร่ข้าวโพดตามฤดูกาล สามารถลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ และขายผลผลิตในราคาสูง

สรุป ดังตารางที่ 12 และ 13 จะสังเกตได้ว่าอาชีพส่วนใหญ่คือการเลี้ยงสัตว์ และทำไร่ร่องลง มาจะเห็นได้ว่าผู้กู้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ในการเลี้ยงโคนมเป็นอย่างดี และผลผลิตที่มีคุณภาพและมีปริมาณมาก และมีตารางรองรับอย่างเพียงพอ โดยมีศูนย์รับน้ำหนักดิบไก่สดถึง 3 ศูนย์

ส่วนในการทำไร่ต้องทำในช่วงฤดูฝน ก็สามารถเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่งของหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งภายในหมู่บ้านค่อนข้างสูง

4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

2 4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า สามารถช่วยส่งเสริมและแก้ปัญหาในการขาดเงินลงทุนของประชาชนได้พอสมควร เพราะประชาชนนำเงินกู้ไปลงทุนและพัฒนาอาชีพ ในกิจการของตนเอง และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นเนื่องจากประชาชนมีรายได้และมีงานทำที่เป็นของตนเอง ในการประกอบกิจการ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า เกิดการรวมกลุ่มกันประชุมเสวนาเกี่ยวกับการบริหารแนวทางแนวทางของระเบียบกองทุนที่ร่วมกันสร้างภายในหมู่บ้านและมีการบริหารจัดการกันเองได้ ซึ่งในระบบการทำงานแต่ละอย่างอาจมีข้อผิดพลาดได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นในระบบการทำงานเป็นกลุ่ม ฉะนั้นทำให้เกิดความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีแนวโน้มบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง (บร.2) ประชาชนมีการเรียนรู้ที่พึ่งพาตนเองเพิ่มขึ้น

และสามารถช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่นได้อีกด้วย และมีการนำเอาหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุนและในกิจการของคนเพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น และมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำปฏิบัติอย่างถูกต้อง

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีการแนะนำให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้คนยากจนเท่านั้น ซึ่งการดำเนินงานกองทุนต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ช่วยกันดูแลและรักษาพร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของกองทุนให้สูงขึ้น ถ้าผู้กู้ กู้ไปแล้วไม่ชำระคืนจะต้องมีการจัดการกันเองให้ได้ และให้ผู้กู้แต่ละรายมีแนวความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพที่หารายได้เพิ่มขึ้น โดยไม่กู้แหล่งเงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไป

4.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ด้านจำนวนเงินกองทุนกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีการให้ประชาชนกู้ยืมแล้ว และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผู้กู้ดำเนินกิจการตามโครงการของตนเองอย่างยั่งยืน ในการประกอบอาชีพที่มั่นคงมีเงินทุนที่เพียงพอทำให้เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้น ในด้านสาธารณูปโภคที่มีครบถ้วน

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- การมีจิตสำนึกร่วมกันในการจัดตั้งกองทุน
- กลุ่มกองทุนอาชีพที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เกื้อกูลกับกองทุนหมู่บ้าน
- การมีคณะกรรมการกองทุนที่เข้มแข็ง

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

- มีกลุ่มบุคคลไม่ให้ความสนใจถ้าไม่ได้รับการกู้เงินกองทุน
- มีกลุ่มบุคคลที่ไม่พึงพอใจในการอนุมัติเงินกู้

5. ความเข้มแข็งของหมู่บ้านถ้าพญากลาง ในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

5.1 ความเข้มแข็งทางด้านสังคม

หมู่บ้านนี้มีแนวโน้มที่จะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมเป็นไปในทางที่จะนำพาให้หมู่บ้านมีความเจริญขึ้น จะเห็นได้จากการที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าการช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการ จะอยู่ที่เกณฑ์ที่เท่าเดิม ก็เนื่องจากมีจำนวนคนเหล่านี้ในจำนวนที่เท่าเดิม แต่ถ้าหากจำนวนคนเหล่านี้เพิ่มขึ้น ทางหมู่บ้านก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเพราะหมู่บ้านมีเงินกลุ่มเงินกู้สงเคราะห์ฉุกเฉินที่มีเงินให้เปล่าแก่ผู้ที่ประสบปัญหาฉุกเฉิน เป็นการแก้ปัญหาความเดือดร้อนในขั้นต้น และจากการที่สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์โดยการชำระเงินฝากจะตามกำหนดเวลาและครบทุกงวดก็จะทำให้กองทุนเงินนล้านมีความมั่นคงขึ้นและจะเจริญเติบโตขึ้น รวม

ถึงการที่ประชากรในหมู่บ้านตั้งใจประกอบอาชีพเพื่อนำเงินที่เป็นผลกำไรมาชำระเงินกองทุนทำให้กองทุนเติบโตขึ้นได้ และจากการมีเงินออมของสมาชิกเพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งนั่นเอง

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านลำพญากลาง

ตารางที่ 14 วัดความเข้มแข็งของชุมชนในหมู่บ้านลำพญากลาง

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การชี้วัด								
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	19	75	6	-	-	-	-	-	-
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	25	70	5	-	-	-	-	-	-
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	75	25	-	-	-	-	-	-	-
4. ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	25	69	6	-	-	-	-	-	-
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดูหาความรู้	-	-	-	65	12	23	-	-	-
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	-	-	-	-	-	-	84	5	11
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ากัน	-	-	-	-	-	-	72	8	20
8. ในชุมชนมีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	-	-	-	-	-	-	61	9	30
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	19	75	6	-	-	-	-	-	-
10. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม	-	-	-	80	17	3	-	-	-
11. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา	-	-	-	-	-	-	10	10	80
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยชุมชน	-	-	-	78	5	17	-	-	-

5.2 ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ

จากอาชีพหลักของคนในหมู่บ้านคือมีอาชีพเลี้ยงโคนม ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำรายได้เป็นอย่างดีให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านคล่องตัวมากเพราะผู้ที่เลี้ยงวัวนมจะมีรายได้จากการส่งน้ำนมดิบให้กับศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบที่มีจำนวนเพียงพอและมั่นคงมากมายให้เลือก และรายได้ก็เป็นรายได้ประจำทุกเดือนหากมีน้ำนมส่งให้ทุกเดือนและยังส่งได้มากรายได้ก็มากขึ้นด้วย แต่ก็มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามตัวด้วย ใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักที่สามารถทำขึ้นเองได้เพื่อลดปริมาณปุ๋ยเคมีที่มีราคาสูงลง จึงเป็นอุปสรรคอยู่บ้างสำหรับผู้ที่ไม่มีเงินทุนเป็นของตนเองในขั้นแรกจึงทำให้ต้องมีการกู้ยืมทั้งเงินนอกระบบและในระบบในอัตราดอกเบี้ยที่สูงการมีกองทุนเงินล้านเข้ามาให้กู้ยืมจึงเป็นการช่วยเหลือในด้านแหล่งเงินทุนที่มีการเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านมีความคล่องตัวขึ้น ผู้คนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้คนมีฐานะที่ดีขึ้นกว่าเดิม จากคนที่ไม่มียาชีพอะไรก็มีอาชีพเลี้ยงโคนม และจากคนที่มีอาชีพเลี้ยงโคนมอยู่แล้วก็มีวัวนมเพิ่มขึ้น แนวโน้มที่จะได้รับเงินคืนจากสมาชิกผู้กู้จึงมีสูงด้วย จึงส่งผลต่อกองทุนเงินล้านให้มีเงินเพิ่มขึ้นในอนาคตได้อย่างแน่นอน

5.3 ความเข้มแข็งด้านการเมืองการปกครอง

หมู่บ้านนี้มีแนวโน้มทางการเมืองการปกครองที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น จะเห็นได้จาก สอด. และผู้ใหญ่บ้านจะร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนและสร้างสรรค์ผลงานเข้าหมู่บ้านมากกว่าเดิม หากฝ่ายปกครองและฝ่ายบริหารหันหน้าเข้าหากันเช่นนี้ความเจริญย่อมจะมาสู่หมู่บ้านแห่งนี้ได้อย่างแน่นอน แต่จะอย่างไรก็ตามก็ต้องขึ้นอยู่กับสมาชิกในหมู่บ้านด้วยว่าจะมีความสมัครสมานสามัคคีกันมากน้อยแค่ไหน ซึ่งในหมู่บ้านมีความสามัคคีอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเป็นที่น่าพอใจ เพราะในการเรียกประชุมแต่ละครั้งจะมีผู้เข้าร่วมประชุม ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของครัวเรือนที่มีอยู่ นั่นก็มาจากการที่สมาชิกมีความเชื่อถือยกย่องผู้นำและยึดหลักประชาธิปไตยโดยเคารพเสียงข้างมากและรับฟังเสียงข้างน้อย เพื่อให้มีแนวคิดไปในทางเดียวกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง หมู่ที่ 12 ตำบลจันทัก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่กำหนดไว้
- เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดี และปัจจัยด้านลบที่ต้องแก้ไขในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง
- เพื่อให้ทราบขีดความสามารถของคณะกรรมการในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน
- เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชนในหมู่บ้านลำพญากลาง และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

2. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ โดยศึกษาข้อมูลและ สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบรวบรวมข้อมูล (บร.) และเก็บเพิ่มเติมขึ้นบางส่วนเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหา โดยใช้แบบจำลองการประเมิน CIPP Model คือ การประเมินที่บริบทของหน่วยระบบ (Context) การประเมินที่ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ (Input) การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ (Process) การประเมินที่ผลผลิตของหน่วยระบบ (Product) สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำการประเมินเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

3. ผลการดำเนินงาน

1.ความเข้าใจของประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีความเข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นมาและรายละเอียดอันเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้พอประมาณ

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ A พบว่า ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ที่ได้มีการจัดการดำเนินการอย่างเรียบง่าย และเป็นกันเอง โดยเป็นการส่งเสริมและแนะนำการดำเนินการประกอบอาชีพ จากกลุ่มผู้รู้ด้วยกัน ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมให้กับสมาชิกผู้รู้ด้วยกัน

3. ผลการประเมินหน่วยระบบ B พบว่า การดำเนินกิจการของผู้รู้แต่ละราย เป็นไปด้วยความปกติ ผู้รู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่จะนำเงินที่นำไปดำเนินการ และมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง

1 เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งหมู่บ้านลำพญากลางมีความเข้มแข็งในระดับปานกลางซึ่งรู้ได้จากการสรุปผลความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งได้สรุปไว้ในบร. 7 ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสุ่มถามกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 50 ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านลำพญากลางและการให้ความร่วมมือในการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

2 เพื่อทราบผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดซึ่งกองทุนหมู่บ้านลำพญากลางเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้นซึ่งก็ตรงตามความต้องการของทางรัฐบาลที่กระจายเม็ดเงินสู่สังคมรากหญ้าซึ่งรู้ได้จากจำนวนผู้รู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นำไปทำเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลัก หรือบางส่วนนำไปเพิ่มทุนเพื่อขยายกิจการทำให้มีเงินเพิ่มขึ้น สามารถนำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้ โดยการให้ความร่วมมือของชาวบ้านหมู่บ้านลำพญากลางและการติดตามข่าวสารกองทุนหมู่บ้านของผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิด ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและนำมาปฏิบัติอย่างถูกวิธี ทำให้ไม่มีอุปสรรคในการดำเนินงานมากนัก และจากการติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาการอำเภอ ซึ่งได้แนะนำวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกวิธีและได้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้เรื่อง การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 เกิดความสามัคคีกันมากขึ้น โดยคนที่คนในหมู่บ้านมีกิจกรรมที่จะต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำเพื่อความเข้มแข็งของหมู่บ้านตนเอง

2.1.3 เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการที่คนในหมู่บ้านมีแหล่งเงินทุนในการกู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพเสริมจากอาชีพหลักทำให้มีรายได้มากขึ้นส่งผลต่อภาพเศรษฐกิจโดยรวม

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 เนื่องจากคนในหมู่บ้านเป็นคนที่มีความรู้ค่อนข้างน้อย คือ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับประถมศึกษาทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นได้ทัน่วงทีจึงต้องทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐซึ่งบางครั้งก็เกิดการล่าช้า

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล การอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ ซึ่งเป็นการเขียนตัวชี้วัดที่แตกต่างไปจากตัวชี้วัดใน บร.2 และเปรียบเทียบกับใน บร. 7

4. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสารพัดเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเก่า

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในหมู่บ้าน

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน ฯ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อที่ 1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไม่ตรงกับความเป็นจริงและไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติหน้าที่

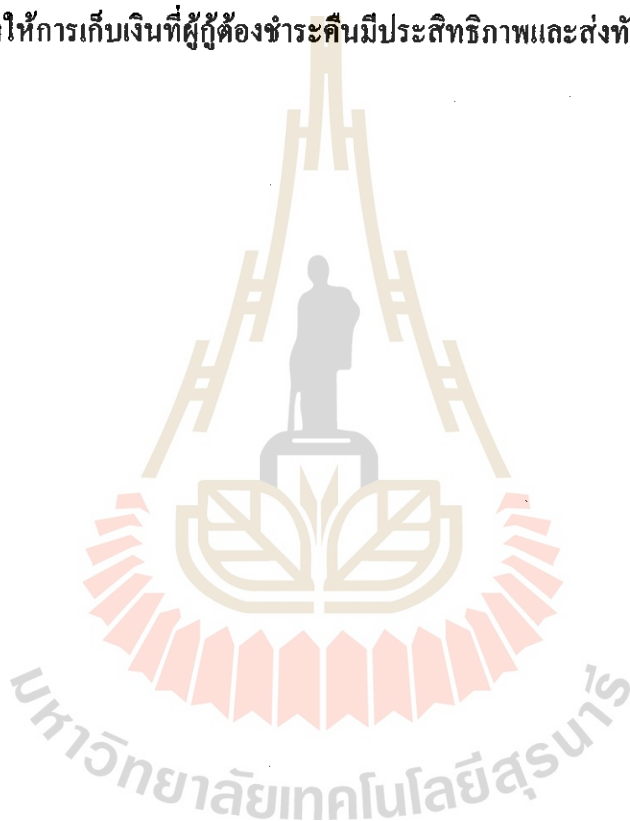
ข้อที่ 2 คณะกรรมการยังขาดความรู้ความเข้าใจในการในการทำบัญชี

4.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ผู้ทำสารนิพนธ์ได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อที่ 1 คณะกรรมการบางส่วนยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุน ทำให้บางครั้งการทำงานผิดพลาดไม่ถูกต้องจึงควรที่จะมีหน่วยงานของรัฐจัดการอบรมให้ความรู้และเข้าไปดูแลใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

ข้อที่ 2 สมาชิกบางส่วนยังขาดจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในหมู่บ้านควรทำการประชาสัมพันธ์และอธิบายถึงผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ และจัดกิจกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์ภายในหมู่บ้านขึ้น

ข้อที่ 3 คณะกรรมการควรจะให้ผู้กู้ ชำระเงินเป็นงวด ๆ งวดละ 3 เดือน 6 เดือน เพราะจะทำให้การเก็บเงินที่ผู้กู้ต้องชำระคืนมีประสิทธิภาพและส่งทันตามกำหนดของการชำระหนี้

บรรณานุกรม

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน รายหมู่บ้าน จปฐ 2. 2544

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง 2544. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านลำพญากลาง
คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ. 2544. ยุทธ
ศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง
ชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และ
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 . กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในชนบท (พชน.) . 2544. กชช 2
ค. กรุงเทพฯ : เสริมกิจการพิมพ์.

ทันโลก ทันเศรษฐกิจ ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 พฤษภาคม, 2545

ธวัช มกรพงษ์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย, 2537

มติชน รายงาน เสาร์ที่ 20 กรกฎาคม, 2545 หน้า 6

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : บริษัท เอส .
อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครราชสีมา :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทศน์ทองการพิมพ์.

บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2540. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.